

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA,
KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 1
TELEFON 31-22 do 31-26

ROKOPISI SE NE VRAČAJO

IZHAJA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

IN SERATNI ODDELEK
LJUBLJANA,
SELENBURGOVA ULICA ŠT. 1
TELEFON 38-32, 38-33
POSTNI CEKOVNI RACUN
V LJUBLJANI ŠT. 11.739
OGLASI PO CENIKU
MESEČNA NAROCNINA
45 DIN

★ GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE ★

Ukaz Prezidija Slovenskega narodno osvobodilnega sveta o imenovanju nove vlade Ljudske republike Slovenije

Tov. Miha Marinko, predsednik vlade LR Slovenije

Komunike Izvršnega odbora OF

Ljubljana, dne 17. junija 1946.

V soboto, dne 15. junija 1946 je bila seja IOOF Slovenije pod predsedništvom tov. Josipa Vidmarja. Predsednik Josip Vidmar je sporočil Izvršnemu odboru, da je tov. Boris Kidrič, sekretar IOOF in predsednik vlade LRS imenovan z ukazom Prezidija FLRJ za ministra za industrijo v zvezni vladi in po sklepu vlade FLRJ od 13. junija t. l. za predsednika Gospodarskega sveta. Zaradi tega je tov. Boris Kidrič podal demisijo na svoje sekretarsko mesto v Izvršnem odboru in predlagal, da izvoli Izvršni odbor za sekretarja tov. Miho Marinka. Izvršni odbor je ta predlog soglasno in z odobravanjem sprejel in izvolil tov. Miha Marinko za novega sekretarja IOOF Slovenije.

Novi sekretar IOOF Miha Marinko se je za izvolitev in za zaupanje Izvršnega odbora zahvalil in obenem sporočil, da je dobil od Prezidija SNOS-a mandat za sestavo nove vlade. Izvršni odbor je to odločitev Prezidija SNOS-a sprejel z odobravanjem na znanje in izrekel mandat za sestavo nove vlade LR Slovenije tov. Mihi Marinku pristane in polno zaupanje.

Na predlog člana IOOF tov. Toneta Fajfarja je Izvršni odbor soglasno in z odobravanjem izvolil tov. Borisa Kidriča za podpredsednika IOOF Slovenije.

IZ SEKRETARIATA IOOF

Člani nove vlade Ljudske republike Slovenije

Od leve proti desni: dr. Jože Pokorn, Zoran Polič, Sergej Kraigher, dr. Marijan Breclj, Miha Marinko, Ivan Maček, dr. Ferdo Kozak (v ozadju), Vida Tomšič, Boris Kraigher, dr. Miha Kambič, Janez Hribar, dr. Anton Kržišnik, v ozadju dr. Marjan Ahčin in Tone Fajfar.

Ljubljana, 17. junija.

Danes je bila seja Prezidija Slovenskega narodno osvobodilnega sveta pod predsedstvom tovariša Josipa Vidmarja. Predsednik je sporočil članom Prezidija, da je mandator izvršil svojo nalogo in predložil listo nove vlade. Prezidij SNOS-a je soglasno osvojil predlog mandatorja tov. Mihe Marinka in izdal ukaz o imenovanju nove vlade Ljudske republike Slovenije v naslednjem sestavu:

predsednik: Miha Marinko,
podpredsednik: Marijan Breclj,
podpredsednik: Ivan Maček,
predsednik Kontrolne komisije: Vida Tomšič,
predsednik Načrtne komisije: Sergej Kraigher,
minister za notranje zadeve: Boris Kraigher,
minister za pravosodje: dr. Jože Pokorn,
minister za prosveto: dr. Ferdo Kozak,
minister za finance: Zoran Polič,
minister za industrijo in rudarstvo: France Leskošek,
minister za trgovino in preskrbo: Tone Fajfar,
minister za kmetijstvo in gozdarstvo: Janez Hribar,
minister za delo: Tomo Brejc,
minister za gradnje: dr. Miha Kambič,
minister za narodno zdravje: dr. Marijan Ahčin,
minister za socialno skrbstvo: dr. Anton Kržišnik.

Nato so bili pozvani v prostore Prezidija SNOS-a člani nove vlade. Predsednik Josip Vidmar je zaprisegel člane vlade v navzočnosti podpredsednika Prezidija tov. Edvarda Kocbeka in sekretarja tov. Franceta Lubeja in jih s kratkim nagovorom pozval k izvrševanju dolžnosti, ki jih ima vlada.

Po svečani zaprisegi je predsednik vlade tov. Miha Marinko izjavil, da bo nova vlada nadaljevala delo in politiko vlade tov. Borisa Kidriča, in v krajšem govoru naznačil te naloge.

Iz sekretariata Prezidija SNOS-a.

GOVOR PREDSEDNIKA VLADE LRS TOV. MIHE MARINKA

Po zaprisegi nove vlade pred Prezidijem SNOS-a je predsednik vlade Miha Marinko nagovoril prisotne z naslednjimi besedami:

Tovariši, člani Prezidija SNOS-a in člani nove vlade!

Vsi veste, da je sprememba v vladi narekovala samo potreba, ki je nastala zaradi tega, ker je dosedanji predsednik vlade Ljudske republike Slovenije in najvidnejši organizator osvobodilnega gibanja od prvega dne tov. Kidrič pozvan na še odgovornejšo dolžnost zaradi boleznih tov. Andrije Hebranga, dosedanjega ministra za industrijo in predsednika Gospodarskega sveta. To je posel, ki zahteva od človeka silnih energij in sposobnosti, ki jih tov. Kidrič ima.

Vsi veste, da je naloga nas vseh slediti isto linijo, isto stremiljenje kakor doslej za čim hitrejšo in uspešnejšo realizacijo zastavljenih nalog. Naša naloga bo še bolj pogumno razvijati in izvrševati naše postavljene gospodarske načrte. Boriti se moramo proti vsem prizvokom pesimizma, proti okrogrodnosti in proti okostenelim normam nekaterih starih strokovnjakov. Boriti se moramo s pomočjo naših družbenih organizacij, silnega tekmovalnega elana naših delovnih lu-

di, ki so že doslej in na prav poseben in najuspešnejši način tolkli teorije in okostenelost in birokratizem teh starih.

Naša naloga bo nadaljevati delo, ki ga je zasnoval in vodil tov. Kidrič, tehtno in vestno izvajati vse ukrepe zvezne vlade, razvijati lastno iniciativnost in podjetnost, razviti gospodarsko podjetnost vseh nižjih organov oblasti, združiti in privatnikov in ustvariti vse potrebne pogoje za to.

Nova člana vlade LR Slovenije

Boris Kraigher

se je rodil 14. februarja 1914. leta pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah. Od zgodnjih študentskih let pa vse do kapitulacije Jugoslavije 1941. leta se je neumorno udeleževal v političnem in organizacijskem delu demokratične mladine Slovenije ter delovnega ljudstva Ljubljane. Njegovo delo so od časa do časa pretrgale številne aretacije, zlasti obsodba na dve in pol leti robjice v Sremski Mitrovici, na katero ga je obsodil takratni protiljudski režim.

V času velikega razmaha osvobodilnega gibanja leta 1941. je bil sekretar Okrožnega odbora OF za Ljubljano. Kot sposoben organizator in najdoslednejši bорец proti fašizmu in reakciji je vodil in gradil ljubljansko organizacijo Osvobodilne fronte v dneh največjega poleta Osvobodilne fronte v Ljubljani, ko je ljubljanska organizacija OF izgradila dragoceno kadro, ki so pozneje prenesli izkušnje ljubljanske organizacije v druge pokrajine Slovenije.

Do maja leta 1942., ko se je težišče osvobodilnega boja že začelo prenašati na Dolenjsko je bil sekretar Poverjenstva Osvobodilne fronte za »Ljubljansko pokrajino«.

Maja 1942. je pod tujim imenom padel v internacijo in bil prepeljan v Gonars. Na srečo ga okupatorjevi vohuni v internaciji niso spoznali. V kratkih treh mesecih je v internaciji v neverjetno težkih okoliščinah brez vsake zunanje pomoči pripravil in organiziral beg iz internacije. Njegovi železni volji, smelosti in ne-

Dokazati bomo morali z delom našo voljo za nadaljnji kulturni dvig našega naroda in vseh narodov Jugoslavije ter omogočiti poln razvoj in razmah naše napredne kulture.

Hkrati pa bo naša naloga, kakor je tov. Kidrič povedal v zadnjih dneh, ostreje nastopiti proti vsem kršiteljem naše ustavne zakonitosti, pa najsi nastopajo še tako zvito, izkoriščujoč včasih celo verska čustva kmečkega ljudstva. Naša zvezna ustava in vsi naši zakoni so jasno precizirani, oni so formalni izraz priborjenih pridobitev narodno osvobodilne borbe. Kdor prihaja v nasprotje z našimi zakoni, prihaja neposredno v nasprotje z interesi našega ljudstva in seveda je tu oblast, ki mora uveljaviti respektiranje zakona in ga bo tudi uveljavila, pa najsi kršitve izvirajo iz katerekoli strani. Ljudstvo ne bo dopustilo okrnitve dobljenih pridobitev.

Očuvanje naših pridobitev in naporu za ustvaritev pogojev za srečo in blagostanje zahtevajo tudi očuvanje politične enotnosti našega naroda in edinstva vseh jugoslovanskih narodov. Vsem, ki hočejo konstruktivno sodelovati z našimi oblastmi, v naši družbeni delavnosti, se mora zagotoviti možnost svobodnega in širokogrudnega sodelovanja. Jasno pa se mora določiti meja ločnica od onih, ki hočejo nekaj drugega kakor je interes ljudstva, in jih razkrinkati. Kdor pri nas meče polena pod noge zvezni vladi, celotnemu slovenskemu narodu in njegovim družbenim, političnim in oblastvenim organom v njihovih naporih za priključitev Julijske krajine, Trsta in Koroške, ta je sovražnik naroda in države in temu primerno bo naše ljudstvo postopalo proti njemu.

Prepričan sem, da bo vlada tudi poslej enotna v vseh naših skupnih naporih, v naporih vseh jugoslovanskih narodov in da bo zvesto hodila po poti, po kateri nas vodi naš veliki voditelj maršal Tito.

umornemu premaganju težko gre zahvala, da je takrat uspel beg osmih tovarišev iz Gonarsa. V ehem izmed najvažnejših razdobji graditve Narodno osvobodilne vojske Slovenije — od junija 1943. leta do septembra 1944 — v času italijanske kapitulacije, šeste sovražniške ofenzive in drugih težkih borb z okupatorjem in izdajalsko belo garžo, v času graditve naših divizij in korpusov je bil Boris Kraigher politkomisar Glavnega štaba NOV Slovenije.

V težkih dneh za ljudstvo Julijske krajine, ko se je Jugoslovanska armada morala umakniti iz cone A in ko je združena reakcija skušala z vsim sredstvi porušiti sliko o dejanski volji ljudstva Julijske krajine po priključitvi k FLRJ, v teh dneh je Boris Kraigher kot primorski rojak opravljal nad vse težko in odgovorno dolžnost sekretarja Slovenske italijanske antifašistične unije in bil hkrati podpredsednik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Primorsko. Njegove ostre analize političnega položaja in jasno postavljene naloge ljudstva Julijske krajine in izrednih in kompliciranih okoliščinah njegove borbe v zadnjem letu so bile dragocena orientacija ljudstva Julijske krajine v nje-

Ostavka podpredsednika Pokrajinskega NOO za Slovensko Primorje tov. Borisa Kraigherja

Trst, 17. junija. Dopisnik Tanjuga poroča:

Podpredsednik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst in tajnik Izvršnega odbora SIAU za Julijsko krajino je predložil obema odboroma svojo ostavko, ker odhaja po želji Izvršnega odbora OF slovenskega naroda v Ljubljano, kjer bo prevzel nove dolžnosti.

V pismu, ki ga je tov. Boris Kraigher izročil obema odboroma in v katerem prosi za potrditev svoje ostavke, pravi med drugim:

»Borba za priključitev Julijske krajine in Trsta k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji je doseglja tako stopnja, da lahko s polno gotovostjo upamo, da bodo stoletne

govih zadnjih in največjih naporih za priključitev k FLRJ.

Sedaj, ko je vprašanje Julijske krajine v svoji zaključni fazi, je bil Boris Kraigher zaradi svojih visokih odlik in sposobnosti, o katerih zgovorno govori njegovo dosežanje delo, poklican na novo dolžnost ministra za notranje zadeve vlade Ljudske republike Slovenije.

Sergej Kraigher

izhaja iz vrst starih, prekaljenih borcev za demokratične svobodne delovnega ljudstva, ki se je že pred aprilom 1941. dolga leta boril proti diktatorskim režimom versajske Jugoslavije.

Rodil se je leta 1914. v Postojni. Po dovršeni srednji šoli se je leta 1932. vpisal na medicinsko fakulteto v Ljubljani, kjer je bil eden izmed najaktivnejših delavcev v krogu tiste študentske mladine, ki se je borila proti reakcionarnemu nastopu Zivkovičevega in Jevtičevega režima. Reakcionarni policijski režim ga je zato obsodil na dve leti robjice, ki jo je prestal v Sremski Mitrovici. Po povratku iz Mitrovice je organiziral odpor proti režimu Stojadinovića — Koroška kot odgovoren funkcionar in ljubljanski organizator Partije in in kasneje kot instruktor CKJA v premogovnih revirjih.

Po vdoru okupatorja, ob ustanovitvi Osvobodilne fronte je postal sekretar Osvobodilne fronte za revirsko okrožje, kjer je organiziral prve diverzantske skupine in prve sabotažne akcije. V decembru istega leta je odšel tovariš Sergej Kraigher na Severno štajersko, kjer so bili neprimerno težji pogoji partizanskega delovanja kakor drugod. Kot član Pokrajinskega odbora OF za štajersko je delal od prvih početkov organiziranja partizanskih oddelkov in politične organizacije na terenu na so prihoda XIV. divizije na štajersko, ko se je dvignil nov, nezadržan val upora v severnem delu naše domovine. Tovariš Sergej Kraigher je poteval po vsej štajerski in s svojimi izkušnjami, voljo in organizacijsko spretnostjo gradil ljudsko oblast.

Po osvoboditvi je postal sekretar OF v mariborskem okrožju, kjer so bili zelo težavni problemi obnove in politične organizacije, od julija 1945. pa je bil sekretar OF mesta Ljubljane ter podpredsednik MLIO za Ljubljano.

Velike organizacijske in politične izkušnje dolgoletnega aktivista, ki je svoje znanje neprestano preizkušal v ognju prakse, njegove izkušnje pri gradnji ljudske oblasti, zlasti pa na področju gospodarstva usposabljajo tovariša Sergeja Kraigherja za mesto predsednika Načrtne komisije. Te njegove lastnosti zagotavljajo, da bo delo izvrševal predano, energično in preudarno — v korist vsemu delovnemu ljudstvu.

PRISPEVAJTE V TISKOVNI
SKLAD ZA PRIMORSKO,
KOROŠKO IN IZSEI IENCE

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA,
KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 1
TELEFON 31-22 do 31-26

ROKOPISI SE NE VRAČAJO

IZHAJA VSAK DAN RAZEN
PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

INSERATNI ODDELEK
LJUBLJANA,
SELENBURGOVA ULICA ŠT. 3
TELEFON 33-32, 33-33
POSTNI CEKOVNI RACUN
V LJUBLJANI ŠT. 11.739

OGLASI PO CENIKU
MESEČNA NAROČNINA
45 DIN

★ GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE ★

Ukaz Prezidija Slovenskega narodno osvobodilnega sveta o imenovanju nove vlade Ljudske republike Slovenije

Tov. Miha Marinko, predsednik vlade LR Slovenije

Komunike Izvršnega odbora OF

Ljubljana, dne 17. junija 1946.

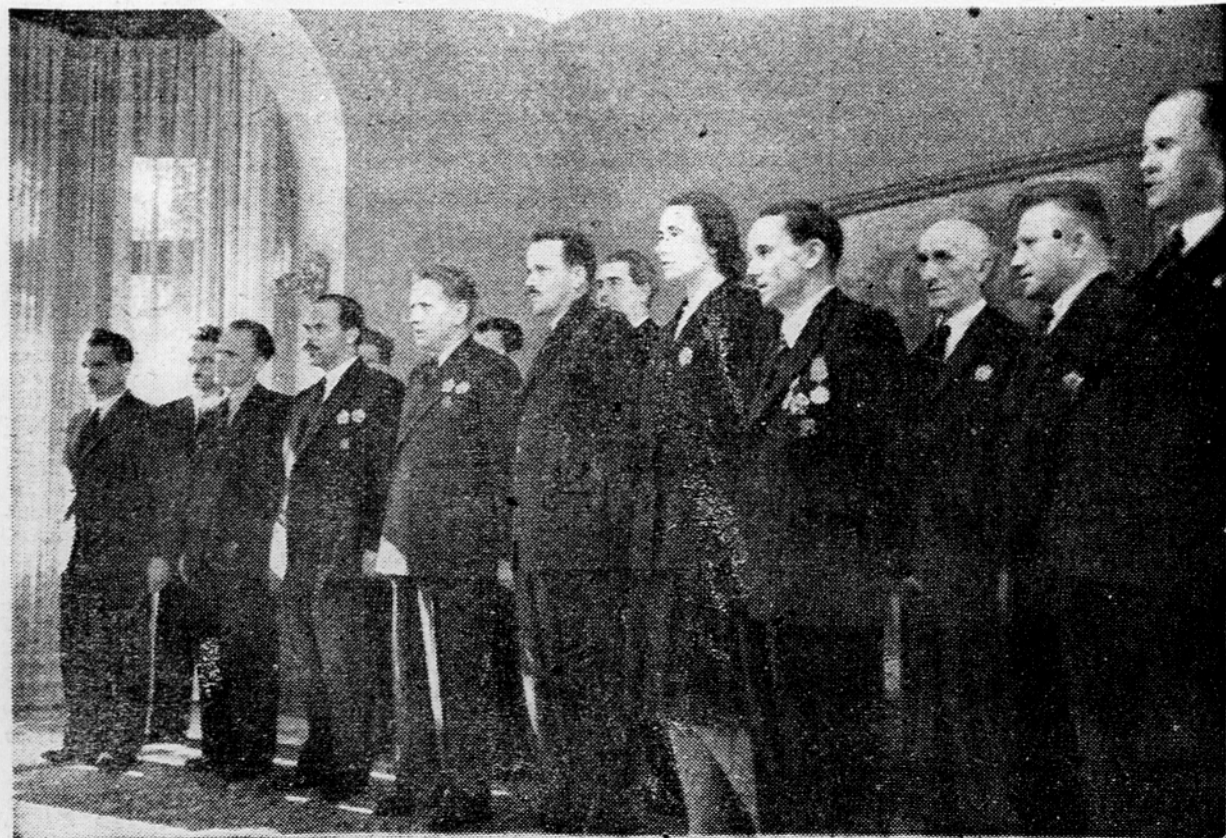
V soboto, dne 15. junija 1946 je bila seja IOOF Slovenije pod predsedništvom tov. Josipa Vidmarja. Predsednik Josip Vidmar je sporočil Izvršnemu odboru, da je tov. Boris Kidrič, sekretar IOOF in predsednik vlade LRS imenovan z ukazom Prezidija FLRJ za ministra za industrijo v zvezni vladi in po sklepu vlade FLRJ od 13. junija t. l. za predsednika Gospodarskega sveta. Zaradi tega je tov. Boris Kidrič podal demisijo na svoje sekretarsko mesto v Izvršnem odboru in predlagal, da izvoli Izvršni odbor za sekretarja tov. Miho Marinko. Izvršni odbor je ta predlog soglasno in z odobravanjem sprejel in izvolil tov. Miha Marinko za novega sekretarja IOOF Slovenije.

Novi sekretar IOOF Miha Marinko se je za izvolitev in za zaupanje Izvršnega odbora zahvalil in obenem sporočil, da je dobil od Prezidija SNOS-a mandat za sestavo nove vlade. Izvršni odbor je to odločitev Prezidija SNOS-a sprejel z odobravanjem na znanje in izrekel mandat za sestavo nove vlade LR Slovenije tov. Mihi Marinku pristane in polno zaupanje.

Na predlog člana IOOF tov. Toneta Fajfarja je Izvršni odbor soglasno in z odobravanjem izvolil tov. Borisa Kidriča za podpredsednika IOOF Slovenije.

IZ SEKRETARIATA IOOF

Člani nove vlade Ljudske republike Slovenije

Od leve proti desni: dr. Jože Pokorn, Zoran Polič, Sergej Kraigher, dr. Marijan Breclj, Miha Marinko, Ivan Maček, dr. Ferdo Kozak (v ozadju), Vida Tomšič, Boris Kraigher, dr. Miha Kambič, Janez Hribar, dr. Anton Kržišnik, v ozadju dr. Marjan Ahčin in Tone Fajfar.

Ljubljana, 17. junija.

Danes je bila seja Prezidija Slovenskega narodno osvobodilnega sveta pod predsedstvom tovariša Josipa Vidmarja. Predsednik je sporočil članom Prezidija, da je mandat izvršil svojo nalogo in predložil listo nove vlade. Prezidij SNOS-a je soglasno osvojil predlog mandatorja tov. Mihe Marinka in izdal ukaz o imenovanju nove vlade Ljudske republike Slovenije v naslednjem sestavu:

predsednik: Miha Marinko,
podpredsednik: Marijan Breclj,
podpredsednik: Ivan Maček,
predsednik Kontrolne komisije: Vida Tomšič,
predsednik Načrtna komisije: Sergej Kraigher,
minister za notranje zadeve: Boris Kraigher,
minister za pravosodje: dr. Jože Pokorn,
minister za prosveto: dr. Ferdo Kozak,
minister za finance: Zoran Polič,
minister za industrijo in rudarstvo: France Leskošek,
minister za trgovino in preskrbo: Tone Fajfar,
minister za kmetijstvo in gozdarstvo: Janez Hribar,
minister za delo: Tomo Brejc,
minister za gradnje: dr. Miha Kambič,
minister za narodno zdravje: dr. Marjan Ahčin,
minister za socialno skrbstvo: dr. Anton Kržišnik.

Nato so bili pozvani v prostore Prezidija SNOS-a člani nove vlade. Predsednik Josip Vidmar je zaprisegel člane vlade v navzočnosti podpredsednika Prezidija tov. Edvarda Kocbeka in sekretarja tov. Franceta Lubeja in jih s kratkim nagovorom pozval k izvrševanju dolžnosti, ki jih ima vlada.

Po svečani zaprisegi je predsednik vlade tov. Miha Marinko izjavil, da bo nova vlada nadaljevala delo in politiko vlade tov. Borisa Kidriča, in v krajšem govoru naznačil te naloge.

Iz sekretariata Prezidija SNOS-a.

GOVOR PREDSEDNIKA VLADE LRS TOV. MIHE MARINKA

Po zaprisegi nove vlade pred Prezidijem SNOS-a je predsednik vlade Miha Marinko nagovoril prisotne z naslednjimi besedami:

Tovariši, člani Prezidija SNOS-a in člani nove vlade!

Vsi veste, da je spremembo v vladi narekovala samo potreba, ki je nastala zaradi tega, ker je dosedanji predsednik vlade Ljudske republike Slovenije in najvidnejši organizator osvobodilnega gibanja od prvega dne tov. Kidrič pozvan na še odgovornejšo dolžnost zaradi boleznih tov. Andrije Hebranga, dosedanjega ministra za industrijo in predsednika Gospodarskega sveta. To je posel, ki zahteva od človeka silnih energij in sposobnosti, ki jih tov. Kidrič ima.

Vsi veste, da je naloga nas vseh slediti isto linijo, isto stremljenje kakor doslej za čim hitrejšo in uspešnejšo realizacijo zastavljenih nalog. Naša naloga bo še bolj pogumno razvijati in izvrševati naše postavljene gospodarske načrte. Boriti se moramo proti vsem privzokom pesimizma, proti ozkogrudnosti in proti okostenelim normam nekaterih starih strokovnjakov. Boriti se moramo s pomočjo naših družbenih organizacij, silnega tekmovalnega člana naših delovnih lu-

di, ki so že doslej in na prav poseben in najuspešnejši način folkli teorije in okostenelost in birokratizem teh starih.

Naša naloga bo nadaljevati delo, ki ga je zasnoval in vodil tov. Kidrič, tehtno in vestno izvajati vse ukrepe zvezne vlade, razvijati lastno iniciativnost in podjetnost, razviti gospodarsko podjetnost vseh nižjih organov oblasti, zadrug in privatnikov in ustvariti vse potrebne pogoje za to.

Nova člana vlade LR Slovenije

Boris Kraigher

se je rodil 14. februarja 1914. leta pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah. Od zgodnjih študentskih let pa vse do kapitulacije Jugoslavije 1941. leta se je neumorno udeleževal v političnem in organizacijskem delu demokratske mladine Slovenije ter delovnega ljudstva Ljubljane. Njegovo delo so od časa do časa pretrgale številne aretacije, zlasti obsodba na dve in pol leti roblje v Sremski Mitrovici, na katero ga je obsodil takratni protiljudski režim.

V času velikega razmaha osvobodilnega gibanja leta 1941. je bil sekretar Okrožnega odbora OF za Ljubljano. Kot sposoben organizator in najdoslednejši bорец proti fašizmu in reakciji je vodil in gradil ljubljansko organizacijo Osvobodilne fronte v dneh največjega poleta Osvobodilne fronte v Ljubljani, ko je ljubljanska organizacija OF izgradila dragoceno kadro, ki so pozneje prenesli izkušnje ljubljanske organizacije v druge pokrajine Slovenije.

Do maja leta 1942., ko se je težišče osvobodilnega boja že začelo prenašati na Dolenjsko je bil sekretar Poverjeništvu Osvobodilne fronte za »Ljubljansko pokrajino«.

Maja 1942. je pod tujim imenom padel v internacijo in bil prepeljan v Gonars. Na srečo ga okupatorjevi vojniki v internaciji niso spoznali. V kratkih treh mesecih je v internaciji v neverjetno težkih okoliščinah brez vsake zunanje pomoči pripravil in organiziral beg iz internacije. Njegovi železni volji, smelosti in ne-

Dokazati bomo morali z delom našo voljo za nadaljnji kulturni dvig našega naroda in vseh narodov Jugoslavije ter omogočiti poln razvoj in razmah naše napredne kulture.

Hkrati pa bo naša naloga, kakor je tov. Kidrič povedal v zadnjih dneh, ostreje nastopiti proti vsem kršiteljem naše ustavne zakonitosti, pa najsi nastopajo še tako zvito, izkoriščujoč včasih celo verska čustva kmečkega ljudstva. Naša zvezna ustava in vsi naši zakoni so jasno precizirani, oni so formalni izraz priborjenih pridobitev narodno osvobodilne borbe. Kdor prihaja v nasprotje z našimi zakoni, prihaja neposredno v nasprotje z interesi našega ljudstva in seveda je tu oblast, ki mora uveljaviti respektiranje zakona in ga bo tudi uveljavila, pa najsi kršitve izvirajo iz katerekoli strani. Ljudstvo ne bo dopustilo okrnitve dobljenih pridobitev.

Čuvanje naših pridobitev in naporov za ustvaritev pogojev za srečo in blagostanje zahtevajo tudi čuvanje politične enotnosti našega naroda in edinstva vseh jugoslovanskih narodov. Vsem, ki hočejo konstruktivno sodelovati z našimi oblastmi, v naši družbeni delavnosti, se mora zagotoviti možnost svobodnega in širokogrudnega sudejstvovanja. Jasno pa se mora določiti meja ločnica od onih, ki hočejo nekaj drugega kakor je interese ljudstva, in jih razkrinkati. Kdor pri nas meče polena pod noge zvezni vladi, celotnemu slovenskemu narodu in njegovim družbenim, političnim in oblastvenim organom v njihovih naporih za priključitev Julijske krajine, Trsta in Koroške, ta je sovražnik naroda in države in temu primerno bo naše ljudstvo postopalo proti njemu.

Prepričan sem, da bo vlada tudi posledaj enotna v vseh naših skupnih naporih, v naporih vseh jugoslovanskih narodov in da bo zvesto hodila po poti, po kateri nas vodi naš veliki voditelj maršal Tito.

umornemu premaganju težkoč gre zahvala, da je takrat uspel beg osmih tovarišev iz Gonarsa.

V enem izmed najvažnejših razdobji graditve Narodno osvobodilne vojske Slovenije — od junija 1943. leta do septembra 1944 — v času italijanske kapitulacije, šeste sovražnikove ofenzive in drugih težkih brob z okupatorjem in izdajalsko belo garjo, v času graditve naših divizij in korpusov je bil Boris Kraigher politkomisar Glavnega štaba NOV Slovenije.

V težkih dneh za ljudstvo Julijske krajine, ko se je Jugoslovanska armada iz orala umaknila iz cone A in ko je združena reakcija skušala z vsemi sredstvi povertiti sliko o dejanski volji ljudstva Julijske krajine po priključitvi k FLRJ, v teh dneh je Boris Kraigher kot primorski rojak opravil nad vse težko in odgovorno dolžnost sekretarja Slovensko italijanske anti-fašistične unije in bil hkrati podpredsednik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Primorsko. Njegove ostre analize političnega položaja in jasno postavljene naloge ljudstva Julijske krajine v izrednih in kompliciranih okoliščinah njegove borbe v zadnjem letu so bile dragocena orientacija ljudstva Julijske krajine v ne-

Ostavka podpredsednika Pokrajinskega NOO za Slovensko Primorje tov. Borisa Kraigherja

Trst, 17. junija. Dopolnjen Tanjuga poroča:

Podpredsednik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst in tajnik Izvršnega odbora SIAU za Julijsko krajino je predložil obema odboroma svojo ostavko, ker odhaja po želji Izvršnega odbora OF slovenskega naroda v Ljubljano, kjer bo prevzel nove dolžnosti.

V pismu, ki ga je tov. Boris Kraigher izročil obema odboroma in v katerem prosi za potrditev svoje ostavke, pravi med drugim:

»Borba za priključitev Julijske krajine in Trsta k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji je dosegla tako stopnjo, da lahko s polno gotovostjo upamo, da bodo stoletne

govih zadnjih in največjih naporih za priključitev k FLRJ.

Sedaj, ko je vprašanje Julijske krajine v svoji zaključni fazi, je bil Boris Kraigher zaradi svojih visokih odlik in sposobnosti, o katerih njegov govorni nastop doseganje delo, pčkljan na novo dolžnost ministra za notranje zadeve vlade Ljudske republike Slovenije.

Sergej Kraigher

izhaja iz vrst starih, prekaljenih borec za demokratične svobodne delovnega ljudstva, ki se je že pred aprilom 1941. dolga leta boril proti diktatorskim režimom versajske Jugoslavije.

Rodil se je leta 1914. v Postojni. Po dovršeni srednji šoli se je leta 1932. vpisal na medicinsko fakulteto v Ljubljani, kjer je bil eden izmed najaktivnejših delavcev v krogu tiste študentske mladine, ki se je borila proti reakcionarnemu nastopu Živkovičevega in Jevtičevega režima. Reakcionarni policijski režim ga je zato obsodil na dve leti roblje, ki jo je prestal v Sremski Mitrovici. Po povratku iz Mitrovice je organiziral odpor proti režimu Stojadinovića — Koroška kot odgovoren funkcionar v ljubljanski organizaciji Partije in kasneje kot instruktor CKJa v premožnejših revirjih.

Po vdoru okupatorja, ob ustanovitvi Osvobodilne fronte je postal sekretar Osvobodilne fronte za revirsko okrožje, kjer je organiziral prve diverzantske skupine in prve sabotažne akcije. V decembru istega leta je odšel tovariš Sergej Kraigher na Severno Štajersko, kjer so bili neprimerno težji pogoji partizanskega delovanja kakor drugod. Kot član Pokrajinskega odbora OF za Štajersko je delal od prvih početkov organiziranja partizanskih oddelkov in politične organizacije na terenu: na 10. pribeha XIV. divizije na Štajersko, ko se je dvignil nov, nezadržan val upora v severnem delu naše domovine. Tovariš Sergej Kraigher je postal po vsej Štajerski in s svojimi izkušnjami, voljo in organizacijsko spretnostjo gradil ljudsko oblast.

Po osvoboditvi je postal sekretar OF v mariborskem okrožju, kjer so bili zelo težavni problemi obnove in politične organizacije, od julija 1945. pa je bil sekretar OF mesta Ljubljane ter podpredsednik MLIO za Ljubljano.

Velike organizacijske in politične izkušnje dolgoletnega aktivista, ki je svoje znanje neprestano preizkušal v ognju prakse, njegove izkušnje pri gradnji ljudske oblasti, zlasti pa na področju gospodarstva usposabljajo tovariša Sergeja Kraigherja za mesto predsednika Načrtna komisije. Te njegove lastnosti zagotavljajo, da bo delo izvrševal predano, energično in preudarno — v korist vsemu delovnemu ljudstvu.

PRISPEVAJTE V TISKOVNI
SKLAD ZA PRIMORSKO,
KOROŠKO IN IZSEI IENCE

BORIS KIDRIČ PREDSEDNIK GOSPODARSKEGA SVETA FLRJ

Beograd, 16. jun. Na seji vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije 13. junija je bil imenovan za predsednika gospodarskega sveta FLRJ Boris Kidrič, minister za industrijo FLRJ.

Predsednik Mestnega ljudskega odbora tov. Fran Albreht se posavlja v imenu Ljubljane od ministra tov. Borisa Kidriča, ki odhaja na svoje odgovorno mesto v Beograd

Odhod ministra Zvezne vlade za industrijo in predsednika Zveznega gospodarskega sveta tov. Borisa Kidriča iz Ljubljane v Beograd Zbor »Srečko Kosovel« je zapel za odhodnico ministru tov. Borisu Kidriču. V ospredju stoji od leve na desno: predsednik vlade Ljudske republike Slovenije tov. Miha Marinko, predsednik SNOS-a tov. Josip Vidmar in minister za industrijo pri Zvezni vladi tov. Boris Kidrič.

Prisrčno slovo Borisa Kidriča

Ljubljana, 17. junija.

V nedeljo dne 16. junija je odpotoval iz Ljubljane v Beograd novi minister za industrijo v zvezni vladi in predsednik Gospodarskega sveta FLRJ Boris Kidrič.

Na kolodvoru so se zbrali vsi njegovi sodelavci, da bi se poslovili od prvega predsednika vlade LRS. Odhodu so prisostvovali predsednik SNOS-a Josip Vidmar, novi predsednik vlade LRS Miha Marinko, vsi predstavniki oblasti in množičnih organizacij. Na kolodvoru so se istočasno zbrale množice ljudstva iz vse Ljubljane, da bi izkazale svojo ljubezen do tov. Borisa Kidriča.

V imenu Ljubljane je spregovoril v slovo predsednik Mestnega ljudskega odbora Fran Albreht, ki je podčrtal zasluge tovariša v dobi štivilne borbe in obnove naše domovine.

Zastopniki množičnih organizacij so poklonili tovarišu Kidriču velike šopke cvetja.

Istočasno se je vrnil s turneje po Franciji, Belgiji in Švici pevski zbor JA »Srečko Kosovel«, ki je ob tej priliki zapel dve partizanski pesmi.

Ko je vlak zapuščal postajo, so množice ljudstva priredile tovarišu Borisu Kidriču tople in prisrčne manifestacije.

Mirovna pogodba z Italijo v ospredju razprav Sveta zunanjih ministrov v Parizu

Pričelo se bo sklepanje o usodi Trsta

Pariz, 16. jun. Agencija France Presse poroča da je prvo sejo ministrov za zunanje zadeve v Parizu otvoril francoski minister za zunanje zadeve Georges Bidault. Ko je pozdravil delegate, je izrazil upanje, da bo konferenca uspela in da se bo pri pogajanjih razvilo sodelovanje. V svojih odgovorih so ostali trije ministri izrazili enako upanje.

Nato je dal francoski minister za zunanje zadeve besedo namestniku ameriškega delegata Deanu, ki je poročal o delu namestnikov ministrov po zasedanju v Parizu.

Pri določanju dnevnega reda so ministri sklenili, da se vneso vsa vprašanja, ki so bila na dnevnem redu prejšnjega zasedanja, t. j. mirovni pogodbe z Italijo, balkanskimi državami, Finsko in nemško vprašanje.

Določen je dnevni red konference štirih ministrov

Pariz, 16. junija. (Tanjug) Prva seja Sveta ministrov za zunanje zadeve štirih sil je bila 15. junija popoldne v Luksemburški palači. Na seji so sklepali o dnevnem redu zasedanja.

Pe izjavi, ki jo je dal tisku ameriški minister za zunanje zadeve Byrnes, bodo najprej Postavljena na dnevni red vprašanja sklenitve mirovni pogodbe z Italijo in z balkanskimi državami.

Ceprav na prejšnjem zasedanju niso uredili vseh vprašanj v zvezi s sklenitvijo mirovni pogodbe z Italijo in bivšimi satelitskimi državami, je vendar bil dosežen sporazum o mnogih vprašanjih, posebno glede mirovni pogodbe z Madžarsko, Rumunijo, Bolgarijo in Finsko, kjer skoraj ni bilo bistvenjših nesoglasij zaradi bodočih mej, kakor tudi ne zaradi vojne odškodnine, ki jo morajo plačati te države.

Od prejšnjega zasedanja do danes so delali namestniki ministrov za zunanje zadeve, ki so jim dali nalog, naj proučijo vrsto vprašanj in jih pripravijo za sedanje zasedanje ministrov.

Glede na francosko-italijansko mejo predlagajo namestniki, naj v primeru, če bi mestu Brigue in Tende pripadli Franciji, sklepa komisija strokovnjakov o usodi električnih central v teh dveh mestih, ki so jih sedaj uporabljali Italijani.

Dosežen je sporazum o nekaterih zgolj vojaških klavzulah, ki naj jih vsebuje mirovna pogodba z Italijo, n. pr. glede demilitarizacije italijanske meje proti Jugoslaviji in Franciji kakor tudi glede števil modernih suhozemskih in pomorskih oboroženih sil. Te omejitve so določene n. pr. za tanko na 200, za letala pa 300 kosov.

Proučili so tudi vprašanje umika zavezniških čet iz Italije, vendar mora glede tega izdati končno odločbo Svet ministrov.

Dosegli so soglasnost v tem, koliko vojnih ladij naj ostane Italiji in koliko ljudi bo smela Italija imeti v vojni mornarici.

Glede italijanskih kolonij, reparacij in italijan-kosovoslovenske meje ni prišlo do nobenih novih predlogov. Ta vprašanja mora proučiti Svet ministrov.

Ugibanja svetovnega tiska

Pariz, 16. junija. (Tass) V zvezi z zasedanjem Sveta ministrov za zunanje zadeve štirih sil, ki se danes nadaljuje, zavzema vprašanje o uspehu in pomembnosti pariških sestankov vidno mesto v svetovnem tisku.

Listi so polni raznih domnevanj, napovedi in ugibanj. Čuti se velika razlika v ocenah. Večji del tiska, tako francoskega kakor britanskega in ameriškega, piše o pariški konferenci v mračnem pesimizmu, ki je očitno preračunan na to, da preplasi čitalce v njihovih lastnih deželah in izven njih. Ti komentariji vzbujajo vtis, da je konferenca v naprej obsojena v popoln neuspeh.

Na drugi strani se slišijo glasovi treznejših ljudi, ki poizkušajo objektivno analizirati položaj ter prihajajo do zaključka, da so stvarni uspehi konference odvisni od stališča, ki ga bodo udeleženci zavzeli glede vprašanj, ki jih je še potrebno rešiti.

Na čelu pesimističnega tabora tiska so nekateri ameriški in britanski listi. Tako trdi Walter Karr, mednarodni opazovalec evropske izdaje »New York Herald Tribune«, ki biva v Parizu, da se pričena sedanje zasedanje v mračnejšem ozračju, kakor je bilo prejšnje, in da je zaradi tega absolutno nemogoče prerokovati, kaj se bo zgodilo na konferenci. Obenem poizkuša ustvariti nemogoče stvari, ko v nadaljnji obrazložitvi primerja negativne in pozitivne znake. Za negativno znamenje smatra dejstvo, da delo namestnikov ministrov za zunanje zadeve v preteklem mesecu ni olajšalo sklepanja niti o enem izmed spornih vprašanj, kot pozitivno pa dejstvo, da je sedaj položaj razčiščen in da je čas za razpravljanje minil in da je prišel čas za sklepe.

Američanu Walterju Karru je sledil njegov britanski tovariš Walter Floor, ki je v današnji številki kon-

Na predlog ameriškega ministra za zunanje zadeve Byrnesa, je bilo poslano na dnevni red vprašanje Avstrije, vendar pod pogojem, da bodo to vprašanje proučevali na ločen.

Sovjetski minister za zunanje zadeve Molotov, je predlagal, naj se postavi na dnevni red vprašanje o političnem položaju v Italiji, gospodarska vprašanja v zvezi z načrti mirovne pogodbe z Italijo izločijo in o tem vpraša za misljenje tudi italijansko vlado.

Proučevanje političnega položaja v Italiji so postavili na dnevni red, vendar je drugi sovjetski predlog namestnika za zunanje zadeve Bevinia ter ni bil glede tega sprejet noben sklep.

Glede vseh točk v zvezi z vojaškimi klavzulami mirovni pogodbe z Bolgarijo, Rumunijo, Madžarsko in Finsko je prišlo do sporazuma, vendar bodo postala veljavna šele tedaj, ko jih bo Svet ministrov odobril.

Kakor se vidi, bo prvo vprašanje, o katerem bodo razpravljali štirje ministri, vprašanje sklenitve mirovne pogodbe z Italijo, ki istočasno neposredno najbolj zanima našo državo, posebno pa vprašanje usode Trsta. Ceprav v odlokih namestnikov ministrov za zunanje zadeve ni novih predlogov v zvezi z našimi pravičnimi zahtevami do Italije, to nikakor ne pomeni, da je ostalo to vprašanje na mrtvi točki. Dočim so na prejšnjem zasedanju govorili o razmejitvah, ki so jih predlagali ameriški, angleški in francoski strokovnjaki, se more sedaj reči z gotovostjo, da to ne bo več osnovno vprašanje v problemu razmejitve med Jugoslavijo in Italijo, ampak bo v središču vprašanja Trsta.

Naše stališče v tej zadevi je jasno in bo naša delegacija z vso odločnostjo branila pravične zahteve naše države, da bojo sprejete v celoti, tem bolj, ker so mnogi krogi tako v Franciji kakor tudi v drugih zavezniških državah zavzeli glede tega objektivno stališče.

Pariz, 16. junija. (Reuter) Na prvi seji Sveta ministrov za zunanje zadeve v Parizu so določili naslednji dnevni red konference:

1. Pet mirovni pogodbe z Italijo, Rumunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko. Mirovne pogodbe s temi državami se bodo reševale v gornjem vrstnem redu.

2. Vprašanje Nemčije.

3. Vprašanje Avstrije, vključujoč tudi razpravo o ameriškem načrtu mirovne pogodbe, ki je bila predložena na prejšnjem zasedanju.

4. Na predlog Molotova je bilo sklenjeno, da se na dnevni red postavi razprava o političnem razvoju v Italiji.

Do naslednjega sestanka, ki je bil določen za ponedeljek popoldne, bo vsak minister proučil poročilo namestnikov ministrov.

Pariz, 16. junija. (Tass) V zvezi z zasedanjem Sveta ministrov za zunanje zadeve štirih sil, ki se danes nadaljuje, zavzema vprašanje o uspehu in pomembnosti pariških sestankov vidno mesto v svetovnem tisku.

Listi so polni raznih domnevanj, napovedi in ugibanj. Čuti se velika razlika v ocenah. Večji del tiska, tako francoskega kakor britanskega in ameriškega, piše o pariški konferenci v mračnem pesimizmu, ki je očitno preračunan na to, da preplasi čitalce v njihovih lastnih deželah in izven njih. Ti komentariji vzbujajo vtis, da je konferenca v naprej obsojena v popoln neuspeh.

Na drugi strani se slišijo glasovi treznejših ljudi, ki poizkušajo objektivno analizirati položaj ter prihajajo do zaključka, da so stvarni uspehi konference odvisni od stališča, ki ga bodo udeleženci zavzeli glede vprašanj, ki jih je še potrebno rešiti.

Na čelu pesimističnega tabora tiska so nekateri ameriški in britanski listi. Tako trdi Walter Karr, mednarodni opazovalec evropske izdaje »New York Herald Tribune«, ki biva v Parizu, da se pričena sedanje zasedanje v mračnejšem ozračju, kakor je bilo prejšnje, in da je zaradi tega absolutno nemogoče prerokovati, kaj se bo zgodilo na konferenci. Obenem poizkuša ustvariti nemogoče stvari, ko v nadaljnji obrazložitvi primerja negativne in pozitivne znake. Za negativno znamenje smatra dejstvo, da delo namestnikov ministrov za zunanje zadeve v preteklem mesecu ni olajšalo sklepanja niti o enem izmed spornih vprašanj, kot pozitivno pa dejstvo, da je sedaj položaj razčiščen in da je prišel čas za sklepe.

Američanu Walterju Karru je sledil njegov britanski tovariš Walter Floor, ki je v današnji številki kon-

Tako je Geneviève Tabouis, znana novinarka, izjavila v listu »Voix de Paris«, ki je dobil v tiskovnih krogi vzdevek »Voix d'Amerique« da ni koren vseh sedanjih pritožb nič drugega kakor krimiska konferenca.

Kakor v odgovor na ta odkriti poziv, naj se preneha sodelovanje velikih zavezniških sil, vzpostavljeno med vojno, omenja Georges Cogniot v uvodniku »Humanite«, da so na Krimu zavezniški priznali kot svojo »sveto dolžnost«, da ne bodo korakali skupaj samo v vojni, temveč tudi pri gradnji povojnega mira.

Kaj so delegacije prinesle novega na sedanje konferenco? Tudi glede tega so v tisku različna mnenja. Nekateri listi pšejo, da ameriški in britanski delegati nimajo novih predlogov, ker je bilo vse, kar so imeli povedati, že povedano. Temu nasproti pa drugi trdijo, da so pripravili novi predlogi. Tako je objavil londonski »Daily Express« poročilo svojega pariškega dopisnika Gordona Junga pod značilnim naslovom »Bevin prinaša nove predloge«. To poročilo trdi, da bodo z istim letalom, s katerim je Bevin prispel v Pariz, prišli tudi novi britanski predlogi, ki imajo namen, preprečiti zastoj mirovne konference.

Še bolj je značilno poročilo ista »Ordre« o razgovoru, ki ga je imel Byrnes po svojem prihodu v Pariz z dopisniki ameriških listov. V tem poročilu je rečeno: »Osnovne črte ameriške politike so ostale iste, vendar pa ni neverjetno, da je minister za zunanje zadeve prišel z novimi predlogi. Nesprotno je treba pričakovati, da bo ameriška delegacija napravila več novih predlogov.«

Listi ne omenjajo, kaj vsebujejo novi Byrnesovi in Bevinovi predlogi. Kar se tiče vprašanj, kdaj lahko pričakujemo, da bodo ti predlogi predloženi, je zanimivo, kaj je o tem rekel prej omenjeni opazovalec Walter Karr v »New Herald Tribune«. Ta opozarja na izkušnje, pridobljene na potsdamski konferenci in pravi, da ne smemo ob pričetku pariških pogajanj pričakovati senzacij, ker je minister za zunanje zadeve Byrnes zapazil, da priče pravdi o sporazuma zadnji dan zasedanja in da se v prvih dneh zelo malo doseže. Ta pestra poročila o novih predlogih ameriške in britanske delegacije so značilna v enem pogledu: Očitno je, da pričakujejo po teh poročilih široki krogi mednarodne javnosti od delegacij, da bodo podvezle konstruktivne korake za rešitev spornih vprašanj. Ker je bilo na prejšnjem zasedanju Sveta ministrov za zunanje zadeve podanih s strani Sovjetske zveze več predlogov za olajšanje sporazuma o usodi italijanskih kolonij in plačanju reparacij Italije, pričakuje sedaj javno mnenje po vsej pravici, da bosta tudi ameriška in britanska delegacija pokazali razumevanje za sprejemljive rešitve spornih zadev, posebno pa za zakonite zahteve zavezniške Jugoslavije glede italijansko-jugoslovenske meje in glede usode Julijske krajine in njenega naravnega, političnega in gospodarskega središča, Trsta.

Tisk prav tako živahno razpravlja o nemškem problemu, o katerem bodo razpravljali na sedanjem zasedanju, ki zasluži, da se mu posveti posebno poročilo.

ZAVEZNIŠKA REPARACIJSKA POLITIKA

Izjava namestnika delegata jugoslovanske vlade pri medzavezniški komisiji za reparacije v Bruslju

Bruselj, 16. junija. Namestnik delegata jugoslovanske vlade pri medzavezniški komisiji za reparacije v Bruslju, pooblaščen minister dr. Mladen Iveković, je podal 14. junija na konferenci tiska izjavo o stališču jugoslovanske delegacije glede na ameriško in angleško mnenje o nemških reparacijah.

Jugoslovanski delegat je seznanil belgijske in tuje novinarje s posledicami, ki bi nastale za evropske države, ako bi se izpolnile zahteve, ki so bile podane v izjavah glede Zapadne Nemčije.

»Reparacije imajo značaj gospodarske razorožitve Nemčije — je dejal dr. Iveković — in če bomo silili preko teh problemov tako, da jih bomo izbrisali z gobo, ne bo Nemčija niti gospodarsko niti tehnično razorožena in bo ostala orožarna za ponoven napad.«

Ze od potsdamke konference govorijo nekateri krogi v Ameriki in Veliki Britaniji, da se mora nemška proizvodnja čim manj omejiti. Na primer proizvodnja jekla: leta 1934. je Nemčija proizvajala 6 milijonov in pol ton, zase pa je porabila samo 3 milijone in pol. Sedaj pa je izdana odločba, da ostane nemška proizvodnja na ravni 7 milijonov in pol ton, kar pomeni, da bo Nemčija še nadalje nosilec težke industrije v Evropi in da nemške tovarne, ki so proizvajale orožje za uničevanje bogastv mirolnjbnih narodov, ne bodo delale za povrnitev povzročene škode, temveč bodo še nadalje ostale sredstvo za nemško gospodarsko ekspanzijo.

V ameriškem in angleškem tisku se vodi propaganda, da bi se ohranila nemška industrija v celoti, ker se bo, da ne bi nemško ljudstvo postalo siromašno, pozabljajo pa pri tem na težke žrtve narodov, ki so prešli toliko krvi in postali siromašni zaradi nemškega napada.

Evropski narodi ne morejo biti zadovoljni s takšno zavezniško politiko in ne morejo razumeti svojih velikih zavezniških koristi. Američani in Angličani so pobrali iz nemških tovarn vrsto najboljših strojev in skoraj vse tehnične načrte in patente, kar jim bo omogočilo, da bodo v svojih tovarnah uporabljali nemške industrijske tajnosti. Dr. Iveković je po-

dal konkretne podatke o tem ob protestni notji jugoslovanskih delegatov že na pričetku dela agencije za reparacije, toda preiskava glede tega še do danes ni zaključena.

Po drugi strani, je nadaljeval dr. Iveković, ne morejo jugoslovanski narodi razumeti, zakaj ameriški organi za reparacije in povračilo imovine, ki tako branijo nemške interese, pozabljajo na nesporne pravice Jugoslavije. Naše brodoge je še vedno v ameriških rokah. 166 donavskih plovilnih objektov, ki jih je sovražnik odvlekel iz države, je še vedno v zgorjem toku Donave, dočim mi z najtežjimi žrtvami obnavljamo, kar je sovražnik uničil.

Na koncu je dr. Iveković poudaril, da pomeni takšna politika napram Nemčiji krivico proti vsem narodom, ki so neposredno prenašali na svojih ramenih težko breme nemške okupacije, in je zahteval strogo in hitro izvedbo zavezniškega programa o izvajanju reparacij po potsdamski pogodbi, ker zahtevata to pravičnost in dolžnost.

Jutri volitev predsednika ČSR

Praga, 16. jun. (CTK.) Volitev predsednika Češkoslovaške republike bo 19. junija. Tega dne se bo ob 9.30 sestala v dvorani kralja Vladislava v Hradčanih Narodna skupščina. Takoj po objavi izida volitev se bo na Hradčanih ob igranju državne himne dvignila češkoslovaška zastava. Ob tej priliki bodo izstrelili 21 topovskih strelcev. Predsednik vlade bo nato odšel v stanovanje predsednika in ga bo spremlil do dvorane kralja Vladislava, kjer bo predsednik republike prisegel. Ta trenutek bo spuščena češkoslovaška zastava in dvignjena predsednikova zastava. Ob istem času bodo pričeli v vseh cerkvah v Pragi zvoniti zvonovi. Opoldne se bo predsednik peljal po praških ulicah in ga bo pri tem spremljala celotna vlada. Sprevid bo odšel na Staromestni trg, kjer bo predsednik položil vence na grob Neznanega junaka.

Na dan volitev predsednika Češkoslovaške republike bodo šole v Pragi zaprte. Potek volitev in zaprisege bodo prenašali po radiu.

Umor slovenskega delavca v Trstu

Trst, 17. junija. Dopisnik Tanjuga poroča:

Ni dneva, da ne bi novofašistične in skvadristske skupine v Trstu napadale pri belem dnevu posamezne Slovence in italijanske antifašiste, člane Jugoslovan. armade in slovenske ustanove, ustanove protifašističnih organizacij itd. V petek okrog pol 17. je skupina fašističnih izjavčev napadla v ulici Battisti kapetana jugoslovanske vojsne misije pri 13. britanskem korpusu. Samo nastop nekoga civilnega policista je rešila kapetana iz rok napadalcev.

Včeraj so novofašistične skupine izvršile številne napade. V dopoldanskih urah so pred glavno pošto legitimirali vse mimoidoče osebe. Ko so po dokumentih dognali, kdo je slovenske narodnosti, so ga pričeli pretepati. Ista skupina se je opoldne podala pred stavbo Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora na ulici Carducci 6, kjer je pred nosom policije napadala ljudi, ki so odhajali iz poslojpa. S kamenjem so napadli in poškodovali avtomobil z značko »Slovensko Primorje«. Policija je aretirala eno izmed napadenih oseb, ki se je skušala braniti pred napadali.

Prav tako so včeraj skupine novofašistov razbile s kamenjem izložbo tamkajšnje slovenske knjigarne na Corsu v Trstu. Ta napad je bil izvršen pri belem dnevu nekaj metrov od policije. Kakor po navadi policija tudi tu ni aretirala nobenega zmed napadalcev. To je že tretji fašistični napad na slovensko knjigarno v Trstu.

Okoli 22. je nastal na trgu Cavana krvav spopad med dvema nasprotujočima si političnima skupinama. O spopadu še ni točnih podatkov, vendar so po nekaterih vesteh italijanski sovinitistični študenti napadli skupino slovenskih delavcev. Italijanski študenti so pri spopadu uporabljali bodala, s katerimi so umorili delavca Karla Hlaka iz Lonjera pri Trstu. Ranjena je bila še neka druga oseba, ki so jo nato odpeljali v bolnišnico. Karel Hlaka in ranjena oseba sta slovenske narodnosti.

VREMENSKA NAPOVED

za torek 18. junija

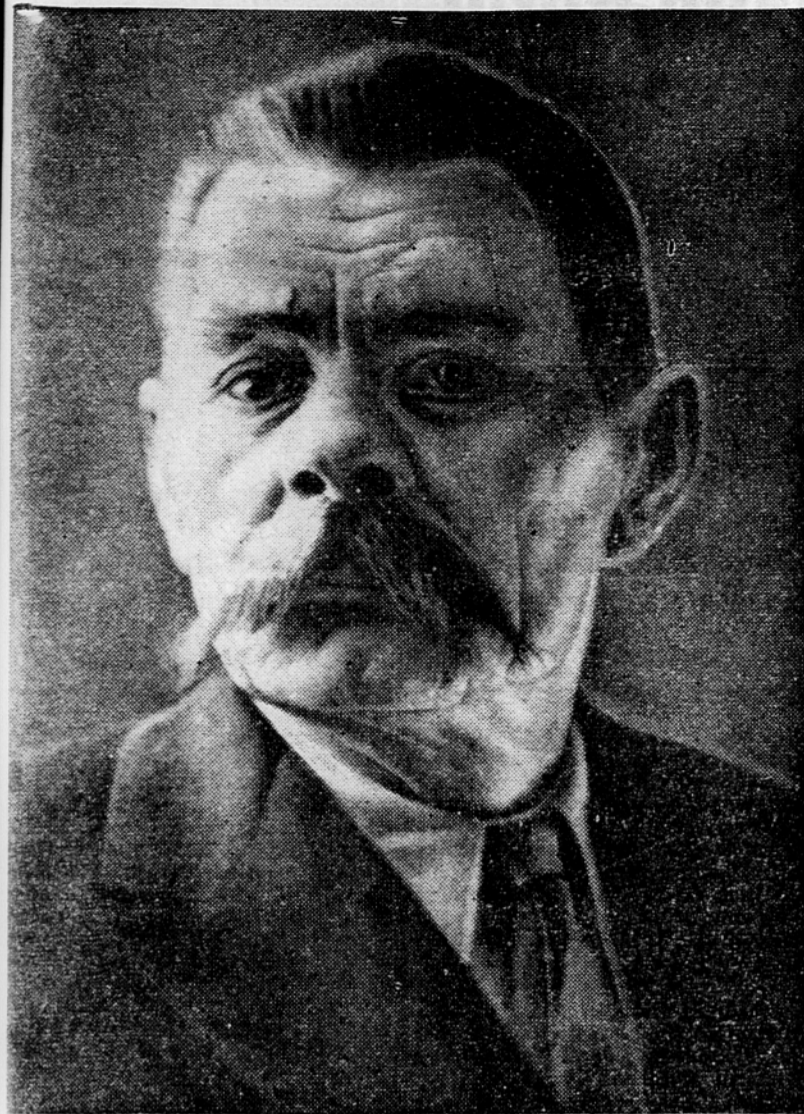
Zopet naraščajoča oblačnost, pozneje padavine in nagrenje k vihtam.

Umetniška skupina Jugoslovanske armade, ki jo sestavljajo pevski zbor »Srečko Kosovel«, folklorna plesna skupina »Lola Ribar« in kmečka plesna skupina Makedoncev iz Lazaropolja, bo po svoji vrnitvi s turneje po Franciji, Belgiji in Švici priredila v sredo 19. t. m. ob 20.30 v veliki unionski dvorani koncert z istim reprezentativnim sporedom, kakor ga je izvajala na inozemskih koncertih.

Sprejem pevskega zbora »Srečko Kosovel« na ljubljanskem glavnem kolodvoru. Zbor je pozdravil tov. Fran Albreht, predsednik MLO.

OB DESETLETNICI SMRTI VELIKEGA UMETNIKA-BORCA

Maksim Gorki

(1868—1936)

Delo Maksima Gorkega je v ruski književnosti tako pomembno in svojsko, da stoji po vsej pravici v isti vrsti z njenimi najvišjimi vrhovi, ki jih predstavljajo Puškin in Lermontov, Gogolj in Dostojevski, Tolstoj, Turgenjev, Čehov in drugi. Morda njegov umetniški zven ni tako čist kot je Puškinov ali Lermontovlji, toda to še ne dokazuje, da bi bil manj vreden. Po svojem umetniškem značaju je najbližji Levu Tolstoj, čeprav je njuna duhovna usmerjenost tako različna, da si v mnogem celo nasprotujeta. Gorki je bil na višku svojega dela ves usmerjen v borbo za človega človeka, za nov družbeni red, ki si ga ni predstavljal niti tako onstransko kot Tolstoj, ki je pridigal praktično pasivnost in s tem neko trpno, v onstranstvo usmerjeno revolucionarnost, niti ni v njegovih nazorih tolikšnega protislovja, kakor je v politični miselnosti Dostojevskega in njegovega literarnega dela. Gorkega pogled je bil ves usmerjen v tostranstvo, v človeka, kakršen je in v tisto njegovo spremembo, ki je dejansko mogoča. Zato se v svoji moški dobi ljubil nekaterim dvomom in omahovanjem, ki so bili posledica težkih in temnih dni po letu 1908, ko je reakcija rasla v svoj višek, ni nikoli opajal s takim podobami in predstavami o človeku in človeški družbi, ki bi jih vendarle ne bilo mogoče uresničiti.

V Tolstojevih nazorih se skrivajo nekatere poteze utopičnega socializma, ki so mogle biti v tisti dobi za marsikoga minkavne, kajti malo je duhov, ki v največjih dneih odkrijejo v sebi čisto, kristalno misel, ki ni zgolj lep in vzvišen ideal, temveč hkrati nujna in resnična stvarnost, do katere se je mogoče dokopati in ki jo je mogoče uresničiti. Tolstoj je predhodnik februarske in oktobrske revolucije, kakor je bil Rousseau predhodnik francoske, obenem pa je njeno nasprotje, kajti ideali, ki jih je pridigal, so sicer v svojem času po-

zavedal velike pomembnosti umetniškega in splošno pisateljskega dela Maksima Gorkega. V tem trenutku bi ne mogel navesti iz zgodovine niti enega temu podobnega primera tvornega prijateljstva, kakor je bilo med Leninom in Gorkim. Čeprav je to prijateljstvo močno izpričano v pismih Lenina Gorkemu in v Gorkega čudovitem spominskem eseju o Leninu, je pomen njegovega prijateljstva, njune idejne in človeške iskrenosti za obe strani tako velik, da se bo o tem v bodoče še veliko razmišljalo in pisalo. To je morda sploh v zgodovini edinstveno srečanje in prijateljstvo dveh genijev: genija ideologa, državnika in politika Lenina in umetniškega genija Gorkega. Saj je marsikateri veliki umetniški duh preteklosti našel tu in tam oporo in razumevanje pri tem ali onem političnem ali državnem predstavniku svoje dobe, toda taka prijateljstva so bila le dejansko bolj gmotno mecenatstvo. Kaj je bilo drugega prijateljstvo med rimskim bogatašem Meceno in pesnikom Horacijem, kaj je mogel duhovnega nuditi Goetheju weimarski vojvoda Karl Avgust? Ali ni bilo nujno, da sta se Voltaire in pruski kralj Friderik razšla sprta, saj je bilo njuno kratkotrajno poznanstvo zgolj posledica snobizma, ne pa neke notranje nujnosti? Kateri državnik ali cerkveni poglavar je za življenja bodisi gmotno bodisi idejno podprl velikega Danteja, pesnika največje krščanske leposlovne umetnine »Božanske komedije«? Kako strahotne duševne muke so povzročali nemirnemu in upornemu geniju Michelangela razni zastopniki cesaropazpizma, ki so skušali s svojo gmotno podporo usužnjati njegovega duha? Puškina je car izvajal, Tolstojega carizem preganjal, Dostojevski pa kljub svojemu klanjanju carizmu ni našel v glavi države in njenih predstavnikih nobene omembe vredne podpore.

Zato je tako edinstveno in čudovito prijateljstvo Lenina in Gorkega. Lenin ni mogel Gorkega gmotno podpirati, saj je sam živel do revolucije 1917. l. težko življenje profesionalnega revolucionarja. Godilo se je celo nasprotno: Gorki, čigar dohodki in zveze so bile nekaj časa izdatne, je od časa do časa pomagal pri gmotni organizaciji revolucionarnega gibanja, ki mu je stal na čelu Lenin. In vendar je bil Lenin v trenutku Gorkega notranje krize njegov duhovni, prijateljsko svetovalski mecen, sicer oster in odrezan, a vedno človeško topel in globoko razumevaajoč nasprotja in protislovja, ki so se skrivala v umetniški psihi Maksima Gorkega. Tradicijo prijateljstva med genialnim državnikom in genialnim pisateljem je po Leninovi smrti prevzel Stalin.

Svoje umetniško in socialno poslanstvo v ruski književnosti je Gorki spoznal zelo rano. Izpovedal jo je v nekaj stvkih svoje kritike o Vseruski umetniški razstavi v Nižnem Novgorodu, ki jo je objavil l. 1896. v listu »Nižgorodki listok«. Takrat je bila v ruski umetnosti modna struja dekadentstva in simbolizma. Gorki je odločno nastopil zoper njuno meglentost. V delih dekadentov in simbolistov je videl propadanje umetnosti. Zato je zapisal v tisti kritiki: »V življenju je že dovolj nerazumljivega in meglentega, bolnega in težečega — brez fabrikatov firme Wrubel, Baljmont, Hippus in Comp. (takrat znanih predstavnikov teh dveh smeri). Življenje zahteva luč in jasnost: nobene potrebe nima po meglentih in odurnih slikah, po nervozno-bolnih pesmih brez slihernega sociološkega pomena, ki so neizmerno daleč od prave umetnosti.« (Podčrtal K. B.). Klasična ru-

ska književnost od Puškina do Tolstoj se ni nikoli predajala kakšnemu brezidejnemu in meglentemu larpularizmu, ker so veliki ruski pisatelji in pesniki vedno imeli ne samo nekaj pripovedovateljskih ljudem, temveč tudi kaj povedati; nič manj pa se niso zavedali, da mora biti tisto, kar bodo povedali, nekaj nevsakdanjega, nekaj v najgloblje bistvo človeškega bivanja in nehanja pronikaajočega, prav tako pa so vedeli, da sta dovršenost oblike in idejna globina umetniškega dela neločljiva celota, kajti najgenialnejše umetnine so jeklene zlitine lepote in ideje, ki je resnica in pravica.

Človek Gorki je prišel iz najnižjih in najstrašnejših globin bede človeškega življenja, kakor to priča njegove prve povesti in njegove drama »Na dnu«; umetnik Gorki pa ni videl svojega poslanstva le v tem, da svetu zgolj prikaže — ne izmišljeno, fantastično podobo onstranskega pekla, kakor nam ga opisuje Dante v prvem delu »Božanske komedije«, temveč resnična dna in brezna sodobnega človeškega življenja. Svoje umetniško poslanstvo je videl tudi v tem, da ponese in pomaga ponesti v te najmračnejše globine luč in svobodo, odrešenje in vstajenje. Že 1895. l. je napisal »Pesem o sokolu«, ki prekipeva v simboličnem revolucionarnem zanosu in v himničnem pozivu: »Brezumju hrabrih pojemo pesem!« L. 1901. je sledila »Pesem o hudourniku«, simbolična pesem o pticu-znaniču burje, ki je odjeknila po vsem svetu. Že takrat se je Gorkega prijel vzdevek »burjevnik« in carska policija je budno prežala nanj. Pomen Gorkega dela in njegovega poslanstva pa bržkone v tistem času in ob »Pesmi o hudourniku« ni nihče tako dobro označil, kakor Leonid Andrejev. Marca 1901. l. je carska policija prestregla njegovo pismo Gorkemu; Andrejev mu sporoča, da je nekdo napisal za časopis »Ruskoje obzorenje« članek o njem, v katerem ga imenuje »burjevnik«. Andrejev pravi v pismu: »Imenuje vas »ptica hudournika«. Še bolj pravilno bi bilo, če bi vas imenoval »znaniča burje«. Nedostatek te označbe — kakor vsake sheme, v katero stisnemo človeka — je njena nepopolnost. Vi ne na-

pevujete le prihajajočega viharja, vi ga tudi kličete!«

Neizmerna je Gorkega ljubezen do človeka in vera vanj. Tudi v tem je enakovreden drug Tolstoj in Dostojevskemu, vendar z velikim idejno-filozofskim razlokom: vse se je zagrebel vanj, vse se mu je posvetil, ves je ostal v njem in ves z njim na zemlji. »Vse je v človeku — vse je za človeka!« To ni bil le trenutni vzklík pesnika v prozni pesmi »Človek«, to je bilo geslo njegovega življenja in dela sploh. »Najvišje bitje za človeka je človek sam. Zato je treba uničiti vse odnose, vse pogoje, v katerih je človek potlačen, zasluženo, zaničevano bitje.« Te Marxove besede so bile ena izmed osnovnih idejnih izhodišč revolucionarnega, socialističnega humanizma in optimizma Maksima Gorkega. To je bila večna luč njegove globoke umetniške, človeške in borbene nature. »Rad imam ljudi, ki ljubijo življenje!« je pisal Gorki Stanislavskemu okrog l. 1901-2. Prav zato, ker je veroval v človeka, je goreče veroval v moč in koristnost dela človeških rok in v stvariteljsko silo človeškega duha. Vse njegovo življenje je bilo v resnici nenehno delo in boj; če je zapisal v »Klimu Samginu«, da je pisatelj Leskov sprebedel vso Rusijo, velja zanj, da je sprebedel in prebedel življenje človeške družbe svojega časa, da je bil — kot so zapisali nekoč o Zolaju — v najkritičnejših trenutkih tudi »vest človeštva«, ko je kot umetnik in publicist branil stvar širokih ljudskih množic, borečih se za svobodo in novo življenje, ko je kot pravi patriot branil Sovjetsko zvezo v neštetihih člankih pred izpadji svetovne reakcije, kot sovražnik nacizma in fašizma. Padel je v boju, držec v roki pero kot meč, pero, ki mu je vse življenje služilo v ustvarjanju in boju za lepoto in resnico, svobodo in pravico.

Dr. Bratko Kreft.

Popravek. V uvodu Gorkega drame »Na dnu« (Knjižnica slovenskega gledališča) sta dve nerodni tiskovni napaki. Pri krajanju je na strani 7 po pomoti ostal odvisnik »ki je bil barbar«, — stavek, ki se tiče Gorkega deda. Zato se glasi pravilno tisti stavek: »Njegov oče Maksim je že 1872. umrl...«. Na strani 14. mora stati: »da je moral 1921. na zdravljenje...« (ne 1924. l.). — Dr. K. B.

Maksim Gorki med Slovenci

Prva objava Gorkega, ki prihaja za Slovence v poštev, je »Pesem o sokolu«, nastajena v nemškem prevodu dr. Ivana Prijatelja v dnevnem reviji »Wiener Rundschau« leta 1900. Prevajalec je dodal tudi kratek življenjski opis avtorja. Naslednje leto pa je objavil Prijatelj v »Ljubljanskem zvonu« že tudi prvi slovenski prevod Gorkega, »Sestindvajset in ena«. Tu d. temu prevodu je dodal biografsko črtico.

Od tega časa pa do prve svetovne vojne je izšlo v našem tisku, v dnevnikih, tednikih, mesečnikih in kolekcijah več kraških del Maksima Gorkega, ki pa po večini niso bila prevedena iz originala, ampak po nemških prevodih. Tako je izšla na primer v Slovenski črtici »Evgenija Mart«, v Slovenskem narodnu »Vrge«, v Slovenski »Razdrobljeni okovi«, v Domovni »Boles«, v Primorcu »Maljavica«.

Posebej je treba omeniti, da smo dobili Slovenci že zelo zgodaj prevod najpomembnejšega dela Maksima Gorkega, drame »Na dnu«. To so že 27. oktobra 1904. leta uprizorili v ljubljanskem gledališču.

V knjigi »Štirje ruske slike« in pozneje v ponatisu sta izšli 1908. leta črtici »Človek« in »Hudournik«. To je prva knjiga Maksima Gorkega pri nas. Dve leti kasneje je izšla v Celju knjiga »Povesti« v prevodu Fedorja

Gradišnika, naslednje leto pa v Gabeščkovski založbi v Gorici »Drobne povesti«, zbirka desetih kraških spisov.

Prvi obsežnejši tečst Gorkega je objavil v svetnem podlistku socialistični dnevnik »Zarja« — socialni roman »Mati« — goriška »Soča« pa je objavila prav tako v nadaljevanjih roman »Poma Gordjejev«. Obe dela sta izšla še isto leto v ponatisu, prvi v Ljubljani, drugo v Gorici.

Med prvo svetovno vojno in tudi po njej smo dobili malo prevodov Gorkega. Politične oblasti niso dovoljevale, da bi se njegova dela širila — saj je bil roman »Mati« v ljudskih knjižnicah zabranjen in je zaplenba, kaj jo je izrekla Avstrija, še vedno veljala. Dobili smo le nekaj prevodov kraških del in priložnostnih člankov.

Med našimi revijami je objavila največ prevodov »Modra ptica« — skoraj vsako leto nekaj. Že v prvem letniku so izšli »Spomini na Tolstoj«. Prevajal je Josip Vidmar, Peter Donat in drugi. Daljši članek o Gorkem je napisala Milena Mohorčeva.

»Ljubljanski zvon« je objavil 1932. leta odlomek »Kako sem se učila«. 1939. leta »Govor o literaturi«, 1940. leta pa »Arhiv Maksima Gorkega«. »Književnost« je objavila črtice »Človek«, »V.« in pravljico »O res-

ničnost«. »Sodobnost« je prinesla ob pisateljevi smrti članek Josipa Vidmarja, »Dom in svet« pa daljšo studijo Fr. Terseglava. Več kraških člankov in zapiskov je izšlo tudi v drugih naših revijah, tako v »Svobodi«, »Življenju in svetu« in drugod. Nekateri mesečniki, tako »Mladika«, »Case« in drugi pa o Gorkem sploh niso pisali.

V obdobju med obema svetovnima vojnama smo dobili še nekaj knjižnih prevodov. Med temi je »Deveti januar« (1924), »Otroška leta«, ki so izšla v Mariboru 1929. »Trije ljudje«, izdala v prevodu Josipa Vidmarja »Modra ptica« v Ljubljani 1934. »Mati«, roman v dveh delih, izdala v prevodu Vladimirja Levstika založba »Hrama« v Ljubljani 1935, socialni roman »Poletje«, izšel v založbi »Delavske politike« v Mariboru. »Naša založba« je izdala odlomek Lev Tolstoj (iz knjige »Spomini na sodobnost«). Veliko in pomembno delo »Spomini na sodobnost« je bilo napovedano, pa ga je jugoslovanska cenzura prepovedala. Tik pred vojno je izhajala zbirka »Knjiga za vsakogar«. Prvih 5 snopičev je obsegalo »Zbirko Maksima Gorkega«, v Mariboru 1940. leta je izšla pri Cankarjevi družbi še »Karamora« (povest »He-o« in črtica »Prijatelj«, ki ga je priznanje napravilo prevzetnega).

Po osvoboditvi je izdalo Društvo za kulturno sodelovanje Slovencev s Sovjetsko zvezo brošuro »Stalin, Gorki-Lenin«. V njej so tudi odlomki Gorkega »Iz mojih spominov na Lenina«. V reviji »Navi svet« (zvezek 1—3) je priloženih 42 pism, ki jih je pisal Lenin Gorkemu. Pripravljajo tudi ponatis teh pism. Slovenski knjižni zavod pa je izdal prav za današnji jubilej »Dobro jutro« v prevodu Pavla Golje in s uvodom dr. Bratka Krefta, v Državni zložbi Slovencev pa izide prihodnje dni še drama »Sovražnik«.

Cankarjeva založba v Ljubljani ima v načrtu izdati »Izbrani deli Maksima Gorkega« v 12 knjigah. Kot prva knjiga bo izšel roman »Delo Artamonovič« v prevodu Vladimirja Levstika.

Po bibliografskem orisu Bogomila Gerlanca.

★

V okviru proslav ob 10. letnici smrti velikega ruskega pisatelja Maksima Gorkega so se vključile tudi nekatere naše knjigarne in med njimi moramo omeniti na prvem mestu knjigarno Cankarjeve založbe na Miklošičevi cesti, ki je eno celo izložbo posvetila Gorkemu. Okusno urejena izložba nam podaja pregled Gorkega v naši prevodni literaturi, kjer so razstavljene prvi knjižni tiski Gorkega, ki so danes knjižna redkost. Tako je tu Gradišnikov izbor Povesti in Gradnikova zbirka Drobne povesti, dalje lepa goriška izdaja Foma Gordjejeva in ponatis romana Mati v izdaji Zarje. Sledijo nato še vse kasnejše izdaje, kakor jih navaja bibliografija v brošuri Maksim Gorki. Dalje so v izložbi tudi članki iz revij in med njimi tudi Koširjev prevod Zabrubine iz Tabora 1938. Zanimiv je dalje tudi rokopični prevod Malomešanov od J. Dernovška iz leta 1905. iz arhiva Narodnega gledališča. V izložbi je dalje nekaj originalnih izdaj na ruskem jeziku, prevodi v angleškem, nemškem, italijanskem jeziku in hrvaški izdaje in brošure, ki so sedaj izšle; vse so izdaje so izbrane tako, da imajo sliko avtorja in je že sam ta izbor zanimiv. Celovito razstavo pa krasi portret pisatelja, delo T. Kralja iz zadnjega časa. Knjigarne se je s tem dostojno oddolžila pisatelju ob jubileju in veliko zanimanje, ki ga izložba vzbuja, je vredno pozornosti še ostale javnosti.

... Čim več sem bral, tem bolj so me približevale knjige svetu, tem jasneje sem spoznaval življenje...

Maksim Gorki

Maksim Gorki: MATI

Odlomek iz romana.

Pomlad se je bližala; tajajoči se sneg je odgrinjal blato in saje tovarniških dimnikov, ki so bile skrite v njegovi globini. Vsak dan je blato vsiljiveje udarjalo v oči in vse predmetje je bilo videti obtečeno v cape in neumito. Podnevi je kapljalo od streh, sive stene hiš so se trudno in potno kadile, ponoči pa so se povsod nerazločno belili ledeni curki. Cedeje bolj pogosto se je na nebu prikazovalo sonce. In odločno, tih so zuboreli potoki ter ubirali pot proti močvirju. Opoldne je nad predmestjem prijazno trepetala drhteča pesem pomladnih upov.

Pripravljali so se na praznovanje prvega maja.

Po tovarni in po predmestju so frifotali letaki, ki so razlagali pomen tega praznika, in celo mladina, ki jo propaganda še ni zajela, jih je brala in pritrjevala.

»To je treba napraviti!«

Vesovščikov se je mračno smejal in vzklikal:

»Čas je! Dovolj smo slepomišili!«

Tudi Fedja Mazin je bil vesel, da nikoli tega. Močno je slišal; njegovi živčni, drhteči gibi in besede so ga delali podobnega skrjancu v tletki. Povsod ga je spremljal molčeci in za svoja leta čudno resnobni Ja-

kov Somov, ki je delal zdaj v mestu. Samočov, ki so mu bili v ječi lasje še bolj pordeli, Vasiljev Gusjev, Burkin, Dragunov in še nekateri so dokazovali, da je treba nastopiti z oročjem, a Pavel, Malorus, Somov in drug, so jim oporekali.

Prihajal je tudi Jegor, zmerom truden, poten in zasopel in šaljiv.

»Delo za izpremembo sedanjega reda je veliko delo, tovariši, a za to, da bo hitreje napredovalo, si moram kupiti nove čevlje!« je govoril, kožni na svoje raztrgane in mokre čevlje. »Vrhnje čevlje imam takisto neozdravljivo raztrgane in vsak dan si zmočim noge. Ker ne maram leči pod rušo, dokler javno in v pričeh vseh ne zatajimo starega sveta, zato odklanjam predlog tovariša Samočlova o oboroženi demonstraciji in predlagam, da me oborožijo z močnimi čevlji, zakaj globoko sem pretrčan, da je to za zmago socializma koristnejše od še tako velikega pretepa.«

V takisto izprepotičnem jeziku je pripovedoval delavcem zgodbe o tem, kako si je ljudstvo v raznih delih izkušalo olajšati življenje. Mati ga je rada poslušala in odnašala iz njegovih govorov čuden dojem — namreč da so bili najboljši pretrcanjeni

sovražniki ljudstva tisti, ki so najhujše in največkrat prevarili, majhni, treušasti, rdečični človeček, brezvesni in lakomni, zvižajni in okrutni. Kadar jim je bilo pod oblastjo vladarjev težko živeti, so nahujskali preprosto ljudstvo zoper vladarsko oblast, in kadar se je ljudstvo vzdignilo iz iztrgalo kraljevo to oblast iz rok, so človeški s prevaro dobili oblast v svoje kolibe, če se jim je upiralo, so ga pa poklali kar na stoine in na tisoče.

Nekoč se je ohrebrila in mu opisala, to sliko življenja, ki so jo bile ustvarile njegove besede; nato se je v zadregi nasmejala in vprašala: »Ali je tako, Jegor Ivančič?«

Grohotal se je, zavijal oči, lovil sapo in se z rokami drgnil po prsih. »Resnično je tako, mamica! Zgrabili so te poglavitnega bika zgodovine za roge. Na tem rumenkastem ozadju je nekaj okraskov, to je našivo, ki pa nikakor ne izpreminjajo bistva! Prav ti debelusi-či človečki so največji grešniki in najstrašnejši nrečci, ki žre ljudstvo. Francozi jih kaj primerno imenujejo buržuje. Zapomnite si, ljuba mamica: buržuje. Ti nas žro — žro nas in nas izsesavajo.«

»Torej bogati?« je vprašala mati.

Tako je! In v tem je njihova nesreča. Vidite, če dan za dnem prirešavate otrokovi jedi baker, se s tem zadržati rast njegovih kosti in-

otrok ostane pritlikavec; če pa človeku že od mladega zavdajajo z zlatom, postane njegova duša majhna, slabotna in s'ta, prav kakor gumasta žoga za pet kopejk...«

Nekoč, ko so govorili o Jegorju, je Pavel rekel: »Veš, Andrej, najrajši se šaljivo tistaj ljudje, ki jih zmerom srce boli...«

Malorus je pomolkel, priprl oči in odvrnil: »To ne bo držalo! Če bi bilo po tvojem, bi vsa Rusija od smeha umirala...«

Nataša se je zdaj spet pokazala. Tudi ona je sedela v ječi, v nekem drugem mestu, a to je ni bilo izpremenilo. Matj je opazila, da je postal Malorus v njeni navzočnosti vse selejši, sipal šale iz rokava, dražil tovarise s svojo mehko hudomušnostjo in pripravljal s tem Natašo v veselje smeh. Kadar je odšla, je pa spet otožno zvižgal svoje neskončne pesmi, dolgo hodil po sobi sem ter tja in potrtlo drel z nogami.

Pogosto je prihlela Saša, zmerom černa, zmerom vihrova in kdo ve zakaj čedalje bolj oglata in rezka. Ko jo je Pavel nekoč spremlil v vežo, ne da bi zapri vrata za seboj, je mati po naključju začela glasen pomeneč.

»Ali boste vi nosili zastavo?« je tih vprašalo dekle.

»Jaz.«

»Neprekleno!«

»De. To je moja pravica.«

»In spet v ječo?«

Pavel je molčal.

»Mar ne bi mogli...« je začela in obmolčnila.

»Kaj?« je vprašal Pavel.

»Preprosti komu drugemu...«

»Ne!« je glasno odvrnil.

»Pomislite... tako vplivni ste... rad, vas imajo... vidva z Nahoččo sta tukaj prva... koliko lahko koristita na svobodi... pomislite! Za to ves bodo pa izgnali... daleč... za dolgo časa!«

Materi se je zazdelo, da zvenita v dekletovem glasu dve čustvi, ki ju je dobro poznala — bridkost in strah. In Sašine besede so ji padale na srce kakor debele kaplje ledene vode.

»Ne, sklenil sem!« je rekel Pavel.

»Tea ee za nič ne odrečem.«

»Niti, če vas jaz prošam... in če...«

Pavel je zdajec nekam čudno strogo zahtel: »Tako ne smete govoriti... Kaj mislite? Ne smete!«

»Človek sem!« je tiho dejala.

»Dobro človek!« je odvrnil Pavel s takisto tihim, a nekem čudnim glasom, kakor da bi sapa lovil. »Človek, kaj mi je drag... da! In zato... zato ne smete tako govoriti...«

»Zdrav ostanite!« je reklo dekle.

Po klopotenju njenih petla je mati uganila, da je hitro odšla, malone stekla iz hiše. Pavel je stopil za njo na dvorišče.

Težak, dušič stih je zajel materine prsi. O čem sta govorila, ni razumela, a čutila je, da jo čaka novo, veliko in mračno gorje. In njena misel se je ustavila ob vprašanju: kaj mislite storiti? Obstala je, se zadrla v možgane in običala kakor zebelj.

Pavel se je z Andrejem vrnil z dvorišča; Malorus je govoril in majal z glavo. »Eh, Isajka, Isajka... Kaj naj storim z njim?«

»Teba mu je svetovati, naj opusti svoje nakane!« je mračno rekel Pavel.

»Paša, kaj misliš storiti?« je vprašala mati in povsila glavo.

»Zdaj? Zdaleč?«

»Prvega... prvega maja...«

»Aha!« je zamolčilo vzklíknil Pavel. »Na prapor bom nosil... Na čelu spreveda bom korakal z njim. Za to me bodo najbrže spet vrli v ječo.«

Mater je zasklelo v oči in v ustih je začutila zopremo suhoto. Pavel jo je prijel za roko in jo pogledil. »Moram, daj si dopovedati! V tem je sreča!«

»Saj nič ne pražim!« je dejala in počasi vzdignila glavo. In ko so se njene oči srečale s trmasti bleškom njegovih oči, je vnovič upognila vrat.

Izpustil je njeno roko, vzdihnil in očitaloče dejal: »Veseliti bi se morala, ne pa da žaluješ... Kdaj bodo na svetu matere, ki bodo z radostjo pošiljale svoje otroke tudi v smrt!...«

Draža Mihajlovič priznava, da se je boril proti Narodno osvobodilni vojski kot nositeljci borbe proti okupatorju

Beograd, 16. junja. Proti koncu sobotne razprave pred vojaškim sodiščem proti Draži Mihajloviču je tožilec dokazoval, da je bil Draža Mihajlovič neposredni organizator in pobudnik četniških napadov na Narodno osvobodilno vojsko v vseh pokrajinah naše države.

— Vi ste bili v Srbiji. V Srbiji je nastal spopad, pa je nastal v Črni gori. Šli ste v Crno goro, kjer ste organizirali z Italijani preganjanje partizanov. V četrto ofenzivo ste stopili s svojimi četami. Ali je to točno? Jaz ne počvarjam ničesar, temveč navajam zgodovinska dejstva. Ali je točno, da je prvi spopad nastal v Srbiji?

M.: Jaz ne morem časovno točno tega ugotoviti.

— Obtoženec Mihajlovič, ali ste vodili neprestano oboroženo borbo proti okupatorju, proti Nemcem, proti Italijanom, kakor so jo enote Narodno osvobodilne vojske, ali ste napadali mesta, zavzemali jih, borili se povsod z oboroženo silo proti okupatorju?

Obtoženec se je skušal izogniti direktnemu odgovoru, tožilec pa je ponovno postavil celo vrsto vprašanj v tej smeri.

— Ali je prišlo do vaših bojev proti Italijanom in Nemcem? Ali so bili sploh kakšni boji proti Italijanom? Navedite en sam boj proti Italijanom.

M.: Jaz sem našel stanje, ki mi ni ugajalo.

— Mi ugotovljamo dejstva. Ali je bil sploh kak boj proti Italijanom? M.: To je bilo stanje, kakršnega sem našel. Jaz ne morem točno povedati.

— Navdil sem se že na take vaše odgovore. Dobro, vi ste med razpravo rekli, da ste čakali ugoden trenutek in se pri tem ravnali po navodilih emigrantske vlade. Ali je točno tako?

M.: Tako je.

— To so bila navodila, ki vam jih je pošiljal Slobodan Jovanović. Prav tako ste rekli, da so bila ta navodila vezana na nekakšen zunanji povod, na polom Nemčije ali izkrcaje zaveznikov. Nastopil je polom Nemčije, očitaven polom Nemčije v Bosni, in zakaj v tem trenutku niste napadli Nemcev?

M.: Vse se je obrnilo proti meni. (Ta odgovor je izzval viharne smeh.) Proti meni sta bila propagandna in vse delo. Dobival sem sporočila, naj se vzdržim med narodom, kar je edina možnost.

— Ali ste napadli Tuzlo? M.: Moral sem se braniti.

— Vi ste poslali brzojavko svojemu polkovniku Boroti, v kateri pravite: Ako nam Nemci ne bodo dali orožja in municije, srbske sile ne bodo napadle Tuzle.

M.: Ta brzojavka mi ni znana.

— Pustimo to za dokazni postopek. Ali je točno, da ste napadli Tuzlo? Ali so bili v Tuzli Nemci?

M.: Niso bili Nemci, temveč partizani.

— V katerem času? M.: V decembru 1944.

Mihajlovič ni našel več izhoda. Ni se mogel več izogniti direktnemu odgovoru, niti ni mogel zavijati na kak drug način. Moral je priznati resnico, prisiljen s težo dejstev.

Tožilec je ponovno načel vprašanje odnosov Mihajloviča do Narodno osvobodilne vojske. Obtoženec je govoril, kako je sam poskušal organizirati svoje oddelke po zgledu Narodno osvobodilne vojske in kako je člane Nacionalnega komiteja postavil za politične komisarje, s čimer pa ni uspel. To je izzvalo smeh med občinstvom. Zagovornik je vztrajal na svojem vprašanju, naj obtoženec odgovori, proti komu se je boril.

— Ali ste se borili proti enotam Narodno osvobodilne vojske kot komunistični vojski, ali pa ste se borili na neki drugi osnovi?

M.: Jaz proti komunistom nimam ničesar.

— Nekoliko prej ste rekli, da so se te enote borile proti Nemcem, Italijanom, ustašem itd. Ugotovili smo prav tako, da niste pričeli operacij proti okupatorju, ker ste menili, da boste uničili, istočasno pa ste se borili proti Narodno osvobodilni vojski, ne da bi pričeli boje proti okupatorju.

M.: Nisem bil v stanju.

— Jaz ne vztrajam nadalje na vprašanju, niti na odgovoru in menim, da od obtoženega ni treba zahtevati odgovora na to vprašanje.

M.: Morete zahtevati, toda najprej naj razmislim.

— Ali so komunisti tvorili te enote? Samo komunisti?

Obtoženec je dalje časa razmišljal in odgovoril:

Niso, menda.

Sedaj je tožilec postavil svoje glavno vprašanje:

— Kako ste se potem mogli boriti proti ostalim rodoljubom v Narodno osvobodilni vojski, ki niso bili komunisti?

Tudi sedaj Mihajlovič ni mogel odgovoriti, ker se je zavedal, da bi odgovor pomenil samo strašno priznanje zločinov, ki jih je zakrivil nad našimi narodi med okupacijo.

M.: Morem navesti vzroke spopadov in na to priti do odgovora.

— To v zaključni besedi.

M.: Odgovoriti morem na to vprašanje šele po premisleku.

— Obtoženec se izogiba odgovoru, je ugotovil tožilec.

Zagovornik Djonović se je vmešal v to izpraševanje ter je dejal, da je treba vprašanje jasno formulirati, nakar ga je on postavil.

— Ali bi se kdaj borili proti Narodno osvobodilni vojski in partizanskim oddelkom kot bojni sili proti Nemcem?

Tožilec je popravil zagovornika: — Ali se je, in ne, ali bi se — je treba postaviti vprašanje.

Predsednik sodišča je zavrnil zagovornika radi postavljanja neumestnega vprašanja v pogojnem načinu, nakar je vprašal obtoženca:

— Ali ste se borili proti Narodno osvobodilni vojski ki je bila nositeljica borbe proti okupatorju? Ali ste se borili proti narodno osvobodilnemu gibanju, ki je bilo nositelj borbe proti okupatorju v Jugoslaviji?

Mihajlovič: Boril sem se.

Spričo dejstev je Mihajlovič priznal, da se je boril proti narodno osvobodilnemu gibanju kot takemu, kot nosilcu borbe proti okupatorju. Izdajstvo ni bilo dokazano samo z dejstvi, priznal ga je njen glavni organizator, sodelavec okupatorja Draža Mihajlovič.

Po tem priznanju obtoženca je bila razprava prekinjena in nadaljevanje napovedano za danes v nedeljo ob 8. zjutraj.

Obtoženi od leve proti desni: Draža-Drageoljub Mihajlovič, dr. Stevan Moljevič, Djuro Vilovič, Radoslav-Rade Radič, Slavoljub Vranješević, Miloš Glišić, Dra gomir-Dragi Jovanović, Tanasije-Tasa Dinič, Veljibor Jonič, Djuro Dukič, Kosta Mušički, Boško Pavlovič, dr. Lazar-Laza Marković, dr. Kosta Kumanudi

organizacij, v kolikor to doslej še ni bilo storjeno. Izogibat se je treba spopadom z okupatorjem. Brigade naj bivajo izven naseljenih krajev po kolibah in naj često menjajo kraj svojega bivališča.

Na to brzojavko obtoženec pravi: »Mogoče je, da je bil trenutek v situaciji tak.«

Nato je predsednik prebral drugo okrožnico št. 22, ki jo je obtoženec poslal vsem, ter ga vprašal, če so bile leteče brigade neposredno pod njegovim poveljstvom.

Obtoženec pravi, da to ne pomeni, da so bile pod njegovo komando. Predsednik je zatem prebral brzojavko št. 408, ki jo je obtoženec prejel 21. novembra 1943 in v kateri je rečeno: »Moj zaupnik iz Beograda poroča, da Nemci javno govorejo, da bodo kmalu zapustili Balkan. Vsi se bojijo komunistov, ki jih je poln Beograd. Nujno ukazite Saši, naj pride na teren, da organiziramo delo črnih trojk in da se prične ubijanje znanih komunistov v Beogradu. Hvala vam za pozdrav. Draža.«

Obtoženec pravi, da Ješi Simiču nikoli ni treba verjeti in da mu tudi on ni verjel, kar pa se tiče črke »Z«, jo je uporabljal samo za one, ki so bili spročeni preko radia London in preko emigrantske vlade. Ni mu znano, da je leta 1941 meseca novembra Jovan Skava izročil 365 partizanov Nemcem. Kar se tiče klanja muslimanskega življa, pravi, da nikoli ni izdal povelj, naj se pobija, ampak je nasprotno vedno izdajal ukaze za pomirjenje.

Na predsednikovo vprašanje, ali je prejel od Pavla sporočilo o njegovi akciji proti muslimanskim vsem, je obtoženec odgovoril, da je prejel.

Predsednik: Glejte, kaj pravi in dela Pavle. (Predsednik bere poročilo, ki ga je poslal Pavle Djurišiću Draži Mihajloviču) — »Načelniku štaba vrnovne komande na položaju. Akcija na desni: obali Lima v belopoljskem okraju izvršena. Izvršena je bila točno po določenem načrtu. Rezultat te borbe je: 1.) Popolnoma so uničene naslednje muslimanske vasi: — priložena sekcija Plevlje, Sjenica, Peč in Kolašin — (nato našteva vasi): Boljevac, Gubavača, Presečnik, Baturič, Donji Vlah, Murovič, Papatrice, Donja Hostenica, Stubiše, Dubljač, Jasen, Kostiči, Ivanje, Gornja Krnča, Vrbas, Cifal, Lučina itd. — skupno 33 vasi. 1. Zrtve: muslimanov-borcev okrog 400, žena in otrok okrog 1000. Naše žrtve: 14 mrtvih, 26 ranjenih, med temi 3 žene. Do tega velikega števila naših žrtve ni prišlo zaradi nepravilnega vodstva starešin, ampak očitno zaradi tega, ker se vojski sami ne pazijo in zaradi njihovih junaških jurisev na muslimane, ki so se zapirli v svoje hiše.«

Torej, obtoženi Mihajlovič, ali ste slišali?

Obtoženec: Ne razumem. Ali je to iz njegovega poročila?

Predsednik: Vsekakor je to poročilo Pavla Djurišića, ki ga je poslal vam.

Obtoženec: V poročilu tega poslednjega nisem slišal.

Predsednik: (Bere poslednje besede iz poročila) — »...ampak očitno zaradi tega, ker se vojski sami ne pazijo in zaradi njihovih junaških jurisev na muslimane, ki so se zapirli v svoje hiše.«

Obtoženec pravi, da so bile te lezene hiše in da se je med borbo to lahko pripetilo.

Požigi

Tožilec je vprašal, ali so muslimani iz teh vasi na zborovanju z navdušenjem glasovali, da jih naj četniki pobijajo in sežgo.

Obtoženec je odgovoril: Muslimani so se borili. Akcija je bila izvršena po načrtu, toda ta načrt je naredil Pavle Djurišić. — Pavle mi je rekel, da mora uničiti italijansko milico na desni obali Lima.

Tožilec: Ali je bil Pavle Djurišić taktič italijanska milica?

Predsednik je navedel odstavek iz Djurišičevega pisma, ki se glasi: »Po mojem prihodu na teren so pogovorno hoteli nastopiti Italijani in so privlekli celo svoje topništvo, toda iz vsem jim rekel, da bom ostal na strani ljudstva in da bom odkrito prečel borbo, ako bodo podpirali muslimane. Zatem so Italijani to opustili. Dve italijanski četi sta že odšli na teren, toda naši so streljali in ubili enega Italijana, zaradi česar so se Italijani nato umaknili.« Vsa italijanska intervencija je obstojala v prošnji, poslani Pavlu Djurišiću, naj borbo lokalizira. Se eno pismo Pavla Djurišića iz 6.943. leta: »Operacije v belopoljskem okraju so se pričele včeraj, 5. t. m. ob 12. Vse se je izvedlo točno po načrtu.«

črtu. Rade je včeraj požgal 15 hiš, ubil 10 muslimanov in pet sežgal v hiši. Nekateri muslimani »E vasji je treba požgati. To sem ukazal...« itd. Ob koncu je v pismu rečeno: »Vam in vsem ostalim čestitam k prazničkom z željo, naj vam Bog da dolgo življenje in da bi Veliko noč proslavili v prestolnici.«

Obtoženec: Kateri dokument je to?

Pokolji

Predsednik: Številka 156. Pokazal vam bom še eno poročilo Pavla Djurišića, dokument 370: »Stab limsko-sandžaških četniških odredov, 13. februarja 1943.« — torej mesec dni po prvem poročilu — »Načelniku štaba vrnovne komande — torej vam — akcija je plevalskem, čajnikem in fočenskem okraju proti muslimanom je zaključena. Naši odredi so 7. t. m. ponoči pridli do Drine ter so se borbe tega dne v glavnem zaključile. Zatem se je razvilo čiščenje osvojenega ozemlja.« — Toda, glejte, kako izgleda to čiščenje, kadar četniki osvobodijo ozemlje: »Vse muslimanske vasi so popolnoma požgane, tako da ni ostala cela nobena hiša. Vsa imovina je uničena, prav tako živina, žito in seno. Med operacijami se je pričelo popolno likvidiranje muslimanskega življa. Ne glede na spol in leta starosti, naši so imeli v celoti 22 žrtve, izmed katerih sta bila dva nesrečna slučaja. Na muslimanski strani je bilo 1200 borcev in do 8000 ostalih žrtve, žena, starcev in otrok. Vse ostalo prebivalstvo je uničeno. Gotove enote so s svojimi starešinami prišle v vsakem položaju do vidnega izraza in zaslužijo oebno pohvalo.« To vam piše Pavle Djurišić. Ali ste bili obveščeni o pripravi te akcije, ali vam je Ostojič poslal načrt za izvedbo te akcije?

Obtoženec pravi, da ni vedel za te priprave, ampak samo to, da bi Pavle moral oditi v Kalmovici. Meni, da so te številke pretirane in da je iz poročila razvidno, da so bili tu borci, ki so bili v italijanski službi.

Kaj pa Pavle? je vprašal tožilec Minci.

Na vprašanje predsednika, ali je obtoženemu znano, da se je v Bjeliniahi vodila akcija za spozrazum z muslimani je obtoženec odgovoril pritrdilno in dejal, da je bila akcija v Sandžaku nasprotna njegovim težnjam.

Ali je del bijeliniških partizanov sodeloval v četrti ofenzivi?

Obtoženec pravi, da je. da pa to ničesar ne pomeni, ker so muslimani teh krajev nastopali tedaj kot ustaši ter verjame, da jih je izginilo veliko število.

Kar se tiče sporazuma, ste rekli, da so se postavljali tudi simpatizerji pod črko »Z«, ali pa so jih črne trojke likvidirale in pobile, je vprašal predsednik.

Obtoženec: Ne.

Predsednik: Kaj pa bi naj pomenil tak seznam aktivnih borcev, njihovih sodelavcev in simpatizerjev iz rejonu prve topliške brigade jugoslovanske vojske v domovini? (Bere seznam): »Vas Rašica — Todasije Radičević, simpatizer — likvidirati.«

Obtoženec: Ne vem.

Tožilec: To je po vašem ukazu? Obtoženec: V nobenem mojem povelju ni ukazano ubijati ljudi.

Tožilec: Sedaj boste videli.

Predsednik: (Nadaljuje seznam): »Z vasi Mužuća — Jovan Jeftič, simpatizer, nosi peterokrako — likvidirati. Gvozden Strajnovič, simpatizer, nosi peterokrako — likvidirati. Predsednik je prečital mnogo drugih imen.

Na seznamu je okrog 200 oseb. Vsi so iz Toplice, Toplice pa so znane kot partizanski kraj.

imenovanega korpusa gorske garde njegovega veličanstva kralja, ki vam predlaga gotova odlikovanja. Glejte, samo en primer! (Predsednik je prebral zaupni dokument št. 115 od 12. junija 1944., s katerim se predlaga za odlikovanje rezervni pešadijski podporočnik Bogdan Damjanović zaradi tega, ker je sodeloval v številnih borbah, pri čemer se je posebno izkazal s svojo osebno hrabrostjo in premissljenem vodstvu svoje enote, zlasti v borbi s komunisti na Rudniku. Vedno je odkril sovražnika in v velikih merih pripomogel, da se sovražnik uniči ali požene v beg. (Predsednik je prebral tudi predlog za odlikovanje Martina Vujića od 20. maja 1944.) V predlogu se poudarja, da je imenovan »premissljeno vodil svoje enote v borbi prsa v prsa s sovražnikom, pri čemer se omenja, da je bilo v tej borbi ubitih 20 komunistov, več pa ranjenih, med tem ko je bilo v drugi borbi ubitih 28 komunistov, 12 pa ujetih. Vujić je bil predlagan za odlikovanje s Karadordjevo zvezdo. Na ta predlog ste dali Belega orla 5. stopnje z meči, je pripomnil predsednik.

Predsednik nadaljuje branje dokumentov o odlikovanjih: »Artiljerijski podporočnik Stanko V. Tanasijevič se predlaga za odlikovanje, ker se je kot komandant bataljona prve brigade na položaju v vasi Drugovci boril z mnogo močnejšim sovražnikom in v tej borbi ubil 15 komunistov. 11. maja se je prebil skozi sovražnikove bojne črte. Predlagajo ga za Karadordjevo zvezdo.« Vaša pripomba — zlata Obličjeva kolajna za hrabrost. Ali je to klanje ali operacija?

— Ne vem.

— Kako se ne bi spomnil, ko ste postavili vašo pripombo? — vpraša tožilec.

— Ali ste koga odlikovali za borbo proti Nemcem in Italijanom? je vprašal tožilec.

— Gotovo, da, vendar se ne morem spomniti.

Tožilec je prenehal vprašanja.

Po odmoru se je predsednik obrnil k obtožencu z vprašanjem: — Rekli ste, da niste imeli s trojkami praktično ničesar skupnega, toda, kako je treba razumeti vašo brzojavko št. 171 od 25. sept. 1943., kd se glasi: »Nadaljujte čiščenje vaših krajev komunistov. S propagando preusmerjajte Topličane za našo stvar. Simpatizerje očistite s trojkami.«

— Pod tem ne razumem nobenih ubojev, — se brani obtoženec.

— No, dobro, toda, kaj pomeni očistiti?

— Razgnati. Da ne delajo več organizirano. Jaz nikjer ne rabim besede ubijati. Nikjer.

Novo dokazne listine

Kako je treba razumeti vašo brzojavko z dne 11. novembra 1942: »Od Draže za Leonarda — via Fellis za Dragošo Ninkovića preko Eatriča. V vašem kraju je komunisti postavljajo na noge. Takoj podvzemite potrebno, da se iztebijo na področju vašega korpusa. Podvzemite odločne ukrepe. Nedeljovi pridite čez dva dneva. Prinaša navodila in denar.« Dobro, ako pomeni ono »očistiti«, toda, kaj pomeni »iztebiti«?

— To se nanaša na borbene enote. To ne pomeni, da je treba ujeti borce ubijati.

Predsednik je prebral akt z dne 16. novembra 1942, v katerem je ob koncu rečeno: »Prosim vas, predložite pismeno poročilo o likvidaciji Voje Javkovića, Branka Mirkovića in Momira Jakića.«

— Ne vem, je izjavil obtoženec.

Vendar pa je odgovor prav na to pismo, v katerem pravi obtoženec v zvezi z aretacijo komunistov Mirkovića, Jakića in Javkovića: »Pien je odličen.«

Toda obtožencu niti to ni znano, in na vprašanje tožilca, če je pozabil, ni odgovoril ničesar.

Sedmi dan razprave

Beograd, 16. jun. Danes je sodišče pričelo obravnavati novo poglavje krvave delavnosti Draže Mihajloviča, poglavje, ki zajema brezštevilne množične vojne zločine, ki so jih izvršili četniki Draže Mihajloviča po njegovem povelju in njegovih navodilih na najpogostejši način nad lastnim narodom. Obtožnica vsebuje samo najvažnejše in najtežje vojne zločine, ki so opisanj samo v glavnih potezih, kljub temu pa zavzemajo skoro šest strani obtožnice. Veliko število težkih vojni zločinov v obtožnici bremenja Dražo Mihajloviča zaradi uboja tisočev in tisočev nedolžnih moških, žena, otrok in starcev, ki so jih poklinali in pobili četniki v svoji službi okupatorju na najbolj okruten način po vsej Jugoslaviji.

Obtoženec Mihajlovič je že od jeseni 1941 ukazoval svojim komendantom, naj brez milosti uničujejo ne samo vse borce NOV in POJ, ampak tudi ujetnike in ranjene borce, pa celo vse simpatizerje NOV in POJ, vse one, ki na kakršen koli način podpirajo osvobodilno gibanje in partizanske odrede.

Vse pripadnike POJ imenuje Mihajlovič komuniste in boljševike. To njegovo zločinsko delo se je izvajalo na zelo široki osnovi. Izdajal je povelja za uničevanje muslimanov, ki jih imenuje »Turki« ter za uničevanje Hrvatov.

Ena izmed metod njegove borbe je bilo postavljanje oseb pod črko »Z«, splošni sistem dela pa je bil pobijanje ljudi brez sodišča in brez kakršne koli zasliševanja. Smrtne obsode je izrekal najprej sam Draža Mihajlovič, nato pa njegovji višji komandanti, deklarirano te pravice ni prenesel tudi na nižje komandante.

Medtem ko se lahko reče, da je bilo dosedanje zadržanje obtoženega Mihajloviča pred sodiščem bedno in bojazljivo, ga njegovo današnje zadržanje pred sodiščem prikazuje kot okorelega zločinca brez vsake vesti. Očitno je dobro proučil obtožnico in v naprej pripravil odgovor na vsako točko. Zanimajo, vendar se dokazi vrtilijo eden za drugim. Državni tožilec navaja dokumente, ki so izpisani iz Mihajlovičevih roko, ki jih je pošiljal svojim komendantom ter jim ukazoval, naj izvršujejo zločine, kakor tudi dokumente, s katerimi so ga njegovi komandanti obveščevali o izpolnjevanju povelj.

Pomen krvave črke »Z« skuša s tihim glasom zmanjšati in pripoveduje, kakor da to ni pomenilo zaklani, ampak zaplašiti. Za »črne trojke«, ki so izvrševale klanja, pravi, da niso imele za šefa kakke določene osebe, kar se pa tiče letečih brigad, se izmika, da bi dal določen odgovor.

Predsednik sodišča je opozoril na prvi pomen vseh teh nazivov ter ga pripravil do priznanja, da je bil šef »črnih trojk«, ki so se formirale pri vsaki brigadi in ki so bile neposredno podrejene njemu kot šefu vseh teh črnih trojk v Jugoslaviji. Mihajlovič je dajal navodila, koga morajo »črne trojke« ubiti.

Mihajlovič tudi priznava, da so bile pri vsakem korpusu ustanovljene leteče brigade, ki so imele nalogo očistiti teren partizanov in njihovih simpatizerjev ter vseh, ki se niso strinjali z delovanjem četniške organizacije, med tem ko jim je bilo na drugi strani izrečno ukazano, naj se ne spuščajo v spopade z okupatorjem.

V številnih brzojavkah, ki so bile prebrane pred sodiščem, govori obtoženec Mihajlovič o črki »Z«, o »črnih trojkah« in letečih brigadah.

Predsednik sodišča polkovnik Djordjevič je nato prebral obtožbenemu Mihajloviču tudi druge dokaze, ki ga težko bremenijo, dokumente, ki govorejo o ubijanju tisočev muslimanov v Sandžaku, ki govorejo o tisočih ubitih Srbih v srbskem okraju Topličji ter o drugih četniških množičnih grozodejstvih nad lastnim narodom.

Mihajlovič je med branjem teh dokumentov upiral pogled k tiom. Neugodno mu je bilo in na vprašanja predsednika se je poizkušal izmikati s svojimi občajnimi odgovori, da mu »ni znano«.

Toda ta njegov odgovor ne zveni niti malo prepričljivo, nasprotno Mihajlovič ta svoj »ni mi znano« izgo-

varja tako, da je bolj podobno priznanju kakor zaničanju.

Trojke morilcev

Na vprašanje predsednika, ali mu je znano, da so njegovi komandanti v Srbiji, Črni gori, Bosni in Hercegovini, Likli, Dalmaciji in Sandžaku izvršili celo vrsto zločinov, je obtoženec odgovoril, da je za delovanje Pavla Djurišića zvedel... dele kasneje.

Na vprašanje kako je bilo s trojkami, je obtoženec odgovoril, da mu ni znan material glede trojk, ki so pa bile ustanovljene. Dela se, kakor da ne ve, da so se te »trojke« imenovale »črne trojke«.

Predsednik: Ali vem je znano, da so med ljudstvom znane kot »črne trojke«?

M.: O takem delovanju nisem imel podalkov. Lahko so se imele, toda meni to ni razvidno. — Pravi, da »črne trojke« niso ubijale pripadnikov narodno osvobodilnega gibanja po njegovem povelju.

Predsednik: Kdo pa je bil šef »črnih trojk« v Jugoslaviji?

M.: Jaz sem si leta 1942, ko sem skušal zaplašiti one, ki so po mestih delali proti nam iz vrst nedolžev, ljutičevcev in Pečančevih pristašev, izmislil črko »Z« kot nekako nesrečno črko, ki bi se dala različno tolmačiti. Moj namen je bil, da se jih zaplaši. In gotovo nam je v številnih primerih uspelo, da smo zbudili strah.

Predsednik: Toda jaz sem vprašal, kdo je bil šef »črnih trojk« v Jugoslaviji?

Obtoženec pravi, da ni bil nihče, da pa in urejal povelja glede črke »Z« in te šifre pošiljal preko londonskega radia z namenom, da bi se ta ali oni postavil pod črko »Z«. Predlog svojih komendantov o postavljanju pod črko »Z« je sprejel brez vsakega pridržka.

Na novo zahtevo predsednika, naj pove, kdo je bil šef »črnih trojk«, je obtoženec odgovoril, da je to izmisljena skrivnostna osebnost.

Predsednik: Kaj pa je potem z brzojavko, ki je s strani emigrantske vlade registrirana pod DVKBR 116 in ki je bila sprejeta iz Vrnovne štaba takoimenovane jugoslovanske vojske v domovini od 27. julija 1942. leta. Ta brzojavka se glasi:

»Predsedniku jugoslovanske vlade. Vaša zveza št. 158. Stev. naše brzojavke 2725. Na imenovane

Dokazi o pokoljih četnikov Draže Mihajloviča

ti so mi odgovorni za svoje rejone, da bodo očistihi teh bedakov in škodljivcev. Po nekem seznamu s področja prve in druge četniške brigade bi bilo treba likvidirati nad 1000 Srbov. V brzojavki od 21. januarja 1943, ki je bila poslana Pazarcu, to je Oskoljiću Siniši, je rečeno: »Ne dovolite komunistom, da dvigajo glavo. Uničujte jih brez milosti!« Podobna navodila je dal oboževanec tudi v brzojavki od 2. marca 1943, v kateri odreja, da se za uničenje teh »lopov« izkoristi tudi srbska državna straža, v brzojavki od 9. maja 1943, ki je bila poslana Pavlu Djurišiću, v brzojavki od 12. novembra 1943, v kateri se poudarja, da je treba pristopiti k dokončnemu uničenju komunizma, ker v Srbiji ne sme več biti tega strupa, in v brzojavki od 17. novembra, v kateri se odreja, da se mora Kosmaj očistiti za vsako ceno. V okrožnici od 21. novembra 1943 se vsem komandantom odreja, naj komuniste uničijo do zadnjega moža. Na vse te dokumente, ki so mu bili predloženi, je oboževanec izjavil, da se ne spominja in da nikoli ni izdal povelj za ubijanje. V vsem času vojne je bilo, kakor pravi, samo nekaj primerov, v katerih je vedel, da se izvršuje kaka smrtna kazen. Ni mu bila znana niti od njega izdana tiralica za dvema nosočema z beogradske železnice postaje Milijo Baletićem in Dušanom Ticom, ki sta pobegnila pred posebno policijo.

In ne samo to; četniki, so prejeli tudi nagrade za ubijanje rodoljubov. Predsednik je prebral akt, v katerem komandant Danilovgradski polkovnik Baja Stanišić sporoča komandantu IV. četniškega bataljona kapetanu Stojanoviću naslednje: »Za ubijega komunistu Jagoša Kondića je bila sprejeta pri blagajni divizije »Ferrara« nagrada v višini 300.000 lir.« Ali spada divizija »Ferrara« v okvir četniških enot? je vprašal predsednik.

Oboževanec je priznal, da je to italijanska divizija. Glede zahteve Baje Stanišića, da se izdeja seznam orožnikov, ki so sodelovali pri prijehu Kondića zaradi podelitve nagrade, je oboževanec izjavil: »To je sramota.«

Oboževanec ni znan niti to, da so njegovi komandanti ujeti borci narodno osvobodilne vojske ubijali, ženske tovarnišice pa posiljevali.

Predsednik je prebral brzojavko št. 10460 od novembra 1943, v kateri sporoča oficir Dragoslav Pavlović, da je neki Miloš posilil komunistko, nato pa jo ubil, vendar pa se Pavlović ne pritožuje, ker meni, da »o teh stvarih ni sedaj čas poročati.«

Komandant polkovnik Radojević poroča v brzojavki od 28. septembra 1943: »Ukazal sem uničenje celih družin, požiganje domov in onih vasi, kjer imajo partizani svoja oporišča.«

Oboževanec ne ve niti za to brzojavko.

Za Jovana Skavo, ki je izdeloval bodala za četnike in ki je izročil skupino partizanov Nemcem, pomenje pa izdal Aleksandra Mišića, pravi oboževanec: »Če bi bil že tako nečloveški, da bi mu oprostil, ker je izročil Nemcem partizane, mu nikakor ne bi mogel oprostiti izdajstva Mišića.«

Glede bodal, ki jih je Skava dobavljala četnikom, je predsednik vprašal: »Čemu služijo bodala?«

— Za isto kakor noži.

— Dobre, torej za rezanje kruha in — za kaj še?

— In tudi v borbi. V pretekli vojni smo uporabljali tudi bodala.

Ali so se jih posluževali v trojkah?

— Posluževali so se jih vsi, ki so lahko prišli do njih.

— Prebral vam bom novo brzojavko, je dejal predsednik — ki potrjuje, da ste imeli zveze s pokolji. To je številka 425 (na strani 49 v zvezku 33) — brzojavka od 4. januarja 1944. ... V Jagodini se je ljudstvo z nastopom Tita pričelo zgrinjati v naše vrste, toda istosčasno so številni pričeli dvigati glavo. Veliko sem odkril in spoznal sem, da so to po večini intelektualci. Odkrite da se izvrši pred novim letom pokolj večjega obsega.« — Kaj ste odgovorili na to brzojavko?

— Ne vem.

— Ali vam je znano, da je bil 1. februarja izvršen v Jagodini, Paracinu in Čupriji strašen pokolj intelektualcev?

— Ne vem za to, je ponavljal oboževanec.

Oboževanec ne ve niti za brzojavko, s katero zahteva komandant Vasić kazensko odpravo za Toplico in Jablanico, kjer so komunisti pridobili 80% prebivalstva za komunizem.

— Ali vam je znano, da je nek vaša komandant zahteval tifusne bacile za ubijanje izdajalcev? je nadaljeval predsednik.

Oboževanec ni odgovoril direktno, ampak je dejal: »So pač različni bedaki, toda da bi jaz sam dal tifusne bacile?«

Kako so četniki izvrševali množične požige, uboje in pretepanja, je razvidno iz pisma Joce Pantića, ki se je udeležil četrte ofenzive. V pismu, poslanem komandantu Zahariji Ostojiću, je rečeno med drugim: »Zažgali smo 80 kolib, kjer so imeli uporniki svoje sestanke ter še 6 hiš upornikov. V vasi Češnjari, ki je naseljena izključno s Hrvatmi, je bilo pobitih 16 ljudi ter zažganih 8 hiš. Odkrita je bila velika komunistična organizacija. Izvršene so bile velike aretacije v Mostarju, Stolcu in Trebinju. Sedaj vodimo preiskavo v štabu brigade v vasi Buzi, kjer je okrog 50 ujetnikov, ki po dveh vrstah udarcev vse priznajo.« — Torej, je pripomnil predsednik, tukaj se pretepa v vrstah? Vraši komandanti pretepanje ljudi v vrstah.

— Ta kraj je bil najbolj ustaški oficirji. Te čete so tudi tokrat dokazale vzdržljivost, polet in napadalnost ter sodelovanje z italijansko vojsko proti skupnemu sovražniku — komunistom.

Kraj, se je opravičeval oboževanec.

O tem, da so bili pristaja narodno osvobodilnega gibanja izročeni Italijanom, ki so jih ustrelili, prica akt italijanske vojaške komande v Nikšiću od junija 1942. V zvezi z atentatom na italijanske oficirje je v tem dokumentu rečeno naslednje: »Kot represalija zaradi atentata, ki je bil izvršen večer nad italijanskim oficirjem, je bilo odrejano, da se ustrelijo 20 komunistov, med njimi 17 iz nacionalističnega zapora. Naproša se, da se 17 jetnikov, o katerih je govora, izroči ob 11.30 komandi kraljevskih karabinerjev. Po povelju načelnika štaba major Mario Tosiello.«

Na to pismo je komanda narodne vojske Črne gore in Hercegovine odredila, da se komandi kraljevskih karabinerjev v Nikšiću da na razpolago 15 najnevarnejših komunistov, ki so v zaporu.

Niti za ta dokument oboževanec ne ve, kakor mu tudi ni znano, da so decembra 1941 in januarja 1942 četniki pobili v Foči nad 2000 muslimanov — mož, žena in otrok, kakor tudi ne, da so izvršili pokolje v okolici Foče, Cajnic in Gorazda. Oboževanec celo trdi, da so bili v tem času tamkaj partizani.

— Znotili ste se za en mesec, je pripomnil oboževanec zložilec.

Septembra 1942 poroča komandant Bačević, da se je vrnil s potovanja po Hercegovini, in da so pri

Makarski prodrli do morja. »17 vasi je požganih, 900 ustahev pobitih, nekaj katoliških duhovnikov živih odrtih. Prvici po zlomu smo prinesli srbske zastave na morje in vzklkali kralju in Draži.«

Ali ste kaj podzveli, da bi to preprečili, je vprašal predsednik.

— Nisem mogel.

— To pomeni, da ste v letu 1942. vedeli za pogorišča, za zločine in ropanje v Plevlju?

— Ne, glede tega nisem bil obveščen, je zanikal oboževanec. Samo to, kar so mi javljali posamezniki, sem vedel.

— Pravite, da so bili tamkaj ustaši in muslimani in stoletno sovraštvo, toda, kakšno stoletno sovraštvo je bilo v Toplici, v Šumadiji, v Krajinu in Posavini, v Pocerini in v Zlatiboru?

— To je medsebojna borba.

Predsednik je prebral dokumente o zločinih tako imenovanih protikomunističnih milicij.

Po nekem poročilu iz Splita od 30. septembra 1942 je skupina 130 članov protikomunistične milice v vasi Gatu požgala 115 hiš s pohištvom in življenjskimi potrebščinami ter pobila 89 oseb.

Razen požiganja in ubijanja je milica izvrševala tudi ropanja. V vasi Ostrovici so bile požgane tri hiše, v Zvečani pa pet. V nekem drugem poročilu — dokument št. 353 — se opisuje celokupen pohod neke italijanske kazenske odprave skupno s četniki. V poročilu je rečeno: »Protikomunistične kolone doline Brezice vodijo italijanski oficirji in pod-

marčev je še nadalje sodeloval vse do razpada četniške organizacije.

Naslednji je bil zaslišan bivši zagrebški novinar in književnik Juro Vilović, ki je obtožen, da je bil vodja četniške propagande. To je bil obtoženec, ki je doslej odkrito priznal, da se čuti krivega. Tudi on je skušal svojo krivdo omiliti z dokazovanjem, da ni imel v vrhovnem vodstvu nobene besede in da je le povsem slučajno sodeloval, ko je pobežnil iz Splita pred Italijani. Pisal je razne propagandne članke, v katerih je napadal in istovetil narodno osvobodilno gibanje z ustaš in hujskal proti partizanom. Priznal je, da je vedel za sodelovanje četnikov za okupatorjem, kar pa ga ni motilo, da se jim ne bi tudi sam pridružil. Meseca marca 1943. je prišel v vrhovno komando Draže Mihajloviča, kjer je postal kot propagandist pomočnik dr. Moljeviča in se je udeleževal vseh posvetovanj vrhovnega vodstva. Postal je član Centralnega komiteja in predsednik propagandnega odbora, ki ga je vodil vse do junija 1945. Organiziral je tudi kongres četniškega tiska in mu predsedoval. Priznal je, da se je v svoji propagandi posluževal najbolj nesramnih laži in klevet proti narodno osvobodilni borbi, izgovarjal pa se je, da se tega takrat ni zavedal. Glede ubojev in umorov, požigov in ropov, ki so jih zagrešili četniki, je izpovedal, da so prihajale pritožbe in prijave na vrhovno komando, toda vrhovno četniško vodstvo ni proti temu ničesar ukrenulo. Glede končnega cilja četniškega gibanja je odkrito priznal, da je hotelo zatreti narodno osvobodilno gibanje. Glede na izgovor soobtoženega dr. Moljeviča, da ni imel nikake besede, je Vilović potrdiral, da je v vseh političnih vprašanjih odločal Centralni komitej pod predsedstvom dr. Moljeviča. Kljub temu pa se je skušal Vilović vedno znova predstaviti kot brezpomembna oseba, češ da je imel v glavnem nalogo zbirati anekdote iz četniškega življenja. Obsirno je tudi govoril o vlogi katoliške cerkve in jo prikazoval kot največjega priganjaka ustahev in okupatorjev. Ko ga je ob koncu predsednik vprašal, ali je bilo njegovo delovanje škodljivo za narodno osvobodilno gibanje, je priznal krivdo in zagotovil, da se tega šele sedaj zaveda v polni meri.

Današnja razprava je trajala od 14. in se bo nadaljevala jutri ob 7.

Občinstvo je tudi danes napeto sledilo razpravi in živahno komentiralo izpovedi oboževanec.

Sodišče dobiva z vseh strani države brzojavke, v katerih zahtevajo najrazličnejše organizacije, zlasti pa množične frontovske organizacije, nastrožje kazni za Dražo Mihajloviča in njegove sokrivce.

pešno. Trumbiču sem naročil, naj reče Mihajloviću, da madžarska vlada in regent Horthy pristajata na to, da se vzpostavi ilegalna zveza z Mihajlovićem in da mu nudi vojaško pomoč v borbi proti Titu.

Trumbiča smo poslali v Carigrad, da se obrne na zastopnika jugoslovanske emigrantske vlade, podpolkovnika Perića, ki je bil uradni konzul te vlade v Carigradu.

Na temelju Popovičevih obvestil smo ugotovili, da je Perić zaupano pošiljanje oficirjev bivše jugoslovanske vojske Mihajloviću.

Trumbič je odpotoval preko Rumunije in Bolgarije in prispel v Carigrad, kjer je navezal stike z jugoslovanskim konzulom in preko njega z Nišcem. Tako naj bi se vodila pogajanja z jugoslovansko vlado v Londonu o politični delavnosti na omenjenem ozemlju. Vprašanje razmejitve med Jugoslavijo in Madžarsko naj bi ostalo odprto do prihodnje mirovne konference. Temeljno vprašanje teh pogajanj je bila borba madžarske vojske proti Titu. Nekako v tem smislu je odgovorila jugoslovanska vlada v Londonu s kraljem Petrom II.

Predsednik madžarske vlade Kalay je nasvetoval, naj se vzpostavi zveza z londonsko vlado preko madžarskega veleposlanika v Bernu, Georga Makacza. Predsednik je izdal tozadevna navodila Makaczu, ki je bil svoječasno poslanik v Beogradu.

Madžarski minister za zunanje zadeve je postal pismo s pozivom, naj naveže stike z jugoslovansko vlado v Londonu.

Julija 1943. smo dobili v odgovor pismo, v katerem Mihajlović v svojem imenu in v imenu jugoslovanske vlade prosi za pomoč v borbi proti partizanom.

Mihajlović izjavlja, da je gibanje, ki se je v Jugoslaviji razvijalo pod vodstvom Tita, nevarno v političnem in vojaškem pogledu, ker ga podpirajo široke ljudske množice.

Mihajlović je predlagal tesno sodelovanje med jugoslovansko in madžarsko vojnomo službo, ki je naperjena proti ZSSR in maršalu Titu. V pismu je nadalje rečeno, da je jugoslovanska vlada pristala na to, da odstopi Madžarski severno polovico Bačke in da vzpostavi novo mejo vzdolž reke Drave.

Mihajlović je v svojem pismu imenoval dva zaupna človeka. preko katerih mu je mogoče poslati odgovor. To sta bila kapetan bivše jugoslovanske vojske Čedomir Bošnjaković, ki je bival v Nqvem Sadu, in kapetan jugoslovanskega letalstva, ki je živel v Beogradu imena pa se ne spominjam.

Bošnjaković je pristal na to, da izvrši to nalogo. V Budimpešti naj bi sprejel tudi predsednik vlade Aley Kalay, ki je pozval Bošnjakovića, naj obvesti generala Mihajloviča, da je madžarska vlada pristala na izpolnitev njegovih zahtev za vojaško pomoč proti Titu.

Kalay je tudi dejal, da bodo vojaško pomoč Madžarske Mihajloviću odobrili tudi Nemci in da bi se naj Mihajlović glede tega neposredno obrnil na nemške oblasti.

Kalay je pristal na vzpostavitev sodelovanja med Madžarsko in Mihajlovićevom vojnomo službo proti ZSSR in maršalu Titu. Smatral pa je, da je treba v prvi vrsti vzpostaviti preko radia in kurirjev zvezo z Mihajlovićevim glavnim štabom. Bošnjaković je odpotoval v Banat, za kar je dobil madžarski potni list za inozemstvo.

Vrnil se je prej kakor v enem mesecu in v imenu Mihajloviča izjavil, da je Mihajlovićev štab poslal k nam posebno zaupnega človeka s poblastilom, naj se še nadalje pogaja.

Istosčasno nam je po Mihajlovićevih navodilih Bošnjaković poročal o Titovih oboževanih silah, podal pa je posebno podrobna poročila o njihovi razporeditvi na ozemlju Hrvaške.

Ta obvestila so bila za nas velike praktične vrednosti, če smo hoteli operirati proti Titu.

S svoje strani je drugi oddelek madžarskega generalnega štaba pripravil novembra 1943 material madžarske obveščevalne službe o stanju Titove armade. Polkovnik Kudar je poslal ta material Mihajloviću preko Bošnjakovića.

5. januarja 1944. leta je kapetan bivšega jugoslovanskega generalnega štaba Pera Ilić prispel v Budimpešto in se predstavil kot Mihajlovićev stalni oficir za zvezo pri madžarskem generalnem štabu.

Izročil nam je radiošifro za neposredno zvezo z Mihajlovićem.

Madžarska vlada je oskrbovala Mihajloviča z orožjem

Ilić nam je istosčasno tudi sporočil, da rabi Mihajlović 500 strojníc, 20.000 pušk in 50 gorskih topov obenem z primerno količino municije ter pripravami za signalizacijo, zdravila in sanitetni material. Kalay je bilo sporočeno, da so nemške oblasti v Srbiji, ki jih je zastopal general SS policije Gruppenführer Meissner, zastopnik gestapa za Srbijo, dale Mihajloviću dovoljenje, da uvozi material in orožje iz Madžarske preko Beograda.

Prav tako so bili jugoslovanski vojni ujetniki iz taborišča v Komarnu poslani Mihajloviću, da jih je kot četnike uvrstil v svojo vojsko, kjer naj bi se borili proti partizanom v Srbiji in Bački.

7. januarja 1944. sem poročal Horthyju o prihodu Ilića in o vsebini pogajanj.

Horthy je bil zelo zadovoljen z mojim poročilom in mi je naročil, naj izpolnim vse Mihajlovićeve prošnje.

Nato sem Ilića predstavil predsedniku vlade Kalayu.

Med razgovorom je Kalay uradno dejal Iliću, da more ostati pri nas kot Mihajlovićev zastopnik.

Ilić bo imel pravico, da vzdržuje radijsko zvezo z Mihajlovićem preko madžarskega generalnega štaba in da bodo Mihajlovićeve čete v najkrajšem času dobile iz Madžarske orožje in municijo, pa tudi radijske oddajne postaje, zdravila in sanitetni material.

Pero Ilića sem predstavil tudi madžarskemu ministru za zunanje zadeve Giczyju.

Podobno poročilo, kakor ga je dal Ilić, je madžarsko ministrstvo za zunanje zadeve prejelo preko madžarskega konzula v Beogradu, Bola, ki je tudi prišel v stik z Mihajlovićevim glavnim štabom.

Neposredna zveza z Mihajlovićem je bila vzpostavljena 17. januarja 1944. leta in sicer preko bataljona madžarske zandarmerije.

Drugi oddelek generalnega štaba z generalštabnim polkovnikom Juliom Kudarjem na čelu je preskrboval Ilića z zaupnimi obvestili o Titovih oboževanih silah, ki jih je dajala madžarska obveščevalna služba.

Ilić je te podatke pošiljal Mihajloviću. Ilić je mojemu pomočniku Kudarju dejal, da vzdržuje Mihajlovićevo tesno zvezo z italijanskim generalom Pichejem, ki je na povelje italijanske vlade v ta namen prispel v Opatijo v bližini Reke.

Istosčasno je Ilić izjavil, da sodeluje Mihajlović z zastopnikom HSS dr. Mačkom, ki izpolnjuje Mihajlovićeve odredbe in skupno z njim opravlja vojnomo službo proti Titovi vojski.

Mihajlović je prav tako vzpostavil zvezo z rumunsko vojsko. V ta namen je imel oficirja za zvezo pri rumunskem generalnem štabu. Rumunski in italijanski generalni štab sta preskrbovala Mihajloviča z orožjem in municijo.

Tudi med rumunsko in Mihajlovićevo obveščevalno službo je bilo vzpostavljeno sodelovanje proti ZSSR in Titu.

Po prej doseženem sporazumu je Madžarska februarja 1944. poslala Mihajloviću po Donavi transport municije in radijsko oddajno postajo, napravo za signalizacijo, zdravila in sanitetni material. Naročil sem kapetanu Korondiju, naj kontrolira to pošiljko.

Generalštabni polkovnik madžarske vojske Janos Veres me je oktobra 1944. obvestil o Mihajlovićevem sodelovanju z madžarskim in nemškim generalnim štabom.

Generalni polkovnik Janos Veres mi je osebno rekel, da je aprila 1944. obvestil generalmajorja nemške policije SS Gruppenführerja Winkelmanna in nemškega vojaškega atašeya v Budimpešti generalalljantna Greifenberga o sodelovanju Mihajloviča z madžarskim generalnim štabom.

Oba sta odobrila to sodelovanje, posebno pa preskrbo Mihajloviča z zaplenjenim orožjem bivše jugoslovanske vojske, ker je to ustrezalo interesom Nemčije in ni moglo kompromitirati Mihajloviča v oči Velike Britanije in Združenih držav Amerike.

Generalni polkovnik Veres mi je tudi dejal, da je Mihajlović v tem času po njegovih navodilih prejel precejšnjo količino pušk, strojníc, municije in priprav za signalizacijo, kakor tudi zdravil in sanitetnega materiala in da Mihajlovićevo obveščevalna služba sodeluje z madžarsko proti Sovjetski zvezi in proti maršalu Titu.

Draža Mihajlović je opravljaj vohunsko službo za sile osi

Izjava bivšega madžarskega generalnega majorja sovjetski vladj

Moskva, 16. junija. (Tass) V zvezi z izdajalsko delavnostjo Draže Mihajloviča je bivši generalmajor madžarske vojske Istvan Ujsasy podal sovjetski vladj izjavo, kjer pravi med drugim:

V taborišču za vojne ujetnike sem zvedel da so jugoslovanske oblasti aretirale generala Dražo Mihajloviča in ga postavile pred sodišče kot vojnega zločinca.

Ker sem nad 15 let poznal Dražo Mihajloviča, menim, da je moja dolžnost izjaviti zaradi zgodovinske resnice, da je bil Mihajlović agent madžarske Horthyjeve vlade in da je delal za interese bloka fašističnih držav, ki ga je vodila hitlerjevska Nemčija.

Leta 1930 in 1931 sem obiskal v Parizu tečaj francoskega jezika v prostorih »Alliance Française«, kamor je prihajal tudi Mihajlović.

Tako sem se z Mihajlovićem seznanil meseca oktobra 1930 in nekaj časa skupno z njim obiskoval tečaj.

V tistem času je Mihajlović pogosto obiskoval pariške kavarne in restavracije. Postala sva prijatelja.

Predvojna izdajalska vloga Draže Mihajloviča

Pozneje, leta 1936, sem srečal Mihajloviča v Parizu in Pragi, kjer sem bil madžarski vojaški ataše, on pa jugoslovanski vojaški ataše v činu podpolkovnika. Ker mi je madžarski generalni štab naročil naj vzpostavim čim pristranejšo odnose z jugoslovanskim atašejem, da bi v interesu madžarske politike delal za razbitje Male antante, sem z Mihajlovićem zopet vzpostavil prijateljske stike.

V času najnega skupnega bivanja v Pragi sva se pogosto sestajala v njegovem stanovanju, kjer so bile v bližini tudi njegove pisarne. Tudi Mihajlović me je pogosto obiskal v mojem stanovanju, ki je bilo v okrožju Stresovice, v ulici Farna št. 1.

Iz razgovorov, ki sem jih imel z Mihajlovićem, mi je postalo jasno, da je velik »oboževalec« nemške vojske, njene organizacije, tehnike in vodstva.

Mihajlović je bil dobro obveščen o nemški vojski, kar se je imel zahvaliti prijateljstvu s polkovnikom Hunkejem, nemškim vojaškim atašejem v Pragi in njegovim naslednikom, nemškim generalštabnim polkovnikom Rudolfom Tusenom. Glede na prijateljstvo med Jugoslavijo in Českoslovaško je Mihajlović v Pragi imel dobre vire, iz katerih je črpal poročila o českoslovaški vojski.

Ker so ta poročila zelo zanimala madžarski generalni štab, kakor tudi nemško tajno službo, kar sem pozneje zvedel, sem se bolj izkoristil prijateljstva z Mihajlovićem, da bi preko njega dobil obvestila o českoslova-

skih oboževanih silah in o vojaškem potencialu.

Tega mi ni bilo težko doseči, ker je bil Mihajlović iskren do mene in mi je pripovedoval, kar je vedel o novih tipih orožja, tovarnah municije in o organizaciji českoslovaške vojske.

Posebno je Mihajlović postal zgovoren pri pišaji, ki jo je jako cenil, kar sem seveda izkoristil pri najinih sestankih.

Tako se je pričelo moje sodelovanje z Mihajlovićem za madžarski generalni štab in posredno preko njega tudi za interese nemške tajne službe.

Od Mihajloviča sem se zelo pristrano poslovil leta 1937, ko je odpotoval iz Prage v Ljubljano, kjer naj bi prevzel mesto načelnika štaba divizije. Med vojno sem srečal Mihajloviča pri mojem delu v madžarskem generalnem štabu, kjer sem bil šef oddelka za obveščevalno službo od konca maja 1938. do julija 1942 in šef centralne uprave deželne obrambe od julija 1942 do marca 1944.

V okviru moje delavnosti v madžarski vojaški obveščevalni službi sem spoznal, da je bil Mihajlović agent madžarskega generalnega štaba in dober sodelavec regenta Horthyja, s katerim je skupno delal za interes hitlerjevske Nemčije.

Prav tako mi je znano, da je med drugo svetovno vojno Mihajlović sodeloval z italijanskim in rumunskim generalnim štabom, od katerih je prejemal pomoč v orožju in municiji za borbo proti Titovi armadi.

Mihajlović je v sodelovanju z italijansko tajno službo opravljal vohunstvo, naperjeno proti Sovjetski zvezi in maršalu Titu.

Poskušal bom podati vsa dejstva, ki so mi znana:

Mihajlovićevo pismo Horthyju

Leta 1943 sem v Budimpešti kot šef drugega oddelka madžarskega generalnega štaba predložil adjutantu admirala Horthyja, generalnemu polkovniku Kerestes Fischerju poročilo o položaju v Jugoslaviji. Ob tej priliki je Kerestes Fischer vzel iz miznice Mihajlovićevo pismo v srbohrvaščini, čigar rokopis mi je bil zelo dobro znan. Fischer mi je kratko poročal o vsebini tega pisma.

V tem pismu, ki je bilo naslovljeno na regenta, je Mihajlović izjavil, da želi vzpostaviti dobre odnose med jugoslovansko kraljevo vlado in madžarsko vlado admirala Horthyja, ker imata obe vladi skupne sovražnike: Titove partizane in Sovjetsko zvezo.

V pismu je tudi rečeno, da obsoja prekinitve madžarsko-jugoslovanskih pogajanj.

V razgovoru sva prišla do zaključka, da bi izkoristila Mihajloviča za interese Madžarske in sil osi v borbi proti antifašističnemu partizanskem gibanju v Jugoslaviji, posebno pa v Bački in v predelu med Muro in Dravo.

Poleg tega sva z Kerestes-Fischerjem sklenila, da bi Mihajlović bil zelo koristen sodelavec v obveščevalni službi proti Sovjetski zvezi in Združenim državam.

Nameravala sva izkoristiti navzočnost ameriških oficirjev v Mihajlovićevem štabu, od katerih je dobival vojaško politična in gospodarska obvestila o Združenih državah in o ameriški pomoči Sovjetski zvezi.

Kerestes Fischer mi je tudi sporočil, da je Horthy poslal Mihajloviću pismo, v katerem ga je obvestil, da je pripravljen stopiti z njim v prijateljske odnose.

Poleg tega je Horthy obljubil, da madžarske čete ne bodo prišle na jugoslovansko ozemlje, pri čemer smatra za mejo črto Donava—Drava.

Vzpostavitev zveze med Mihajlovićem in Horthyjem

Avgusta 1942 sem bil službeno v Uzhorodu. Tedaj so me pozvali, naj takoj obiščem Horthyja v njegovem letnem bivališču v bližini Budimpešte.

Pri sprejemu mi je Horthy dejal, da je nujno potrebno vzpostaviti zvezo z Mihajlovićem.

Horthy je pripisoval veliko važnost zvezi z Mihajlovićem in je zahteval takojšnjo vzpostavitev z namenom, boriti se proti Titu in dobivati vojaška poročila o Združenih državah in o ZSSR.

Med oficirji bivše jugoslovanske kraljevske vojske je bilo treba najti človeka, ki bo stopil v zvezo z Mihajlovićem in ki bi užival popolno zaupanje madžarskih oblasti. Izbrali smo srbskega poslanca za Bačko v madžarskem parlamentu dr. Milana Popovića, odvetnika v Novem Sadu. Od leta 1941 je bil Popović kot naš agent v zvezi z Andreasom Ferencijem.

Septembra 1942. leta sem poslal podpolkovnika Andreasa Ferencija k Milanu Popoviću v Novi Sad. Z njegovo pomočjo je Popović izbral za nas primerne oficirje bivše kraljevske jugoslovanske vojske, ki so lahko vzpostavili zvezo z Mihajlovićem. Spomladi 1943. leta me je dr. Milan Popović obiskal v Budimpešti in me obvestil, da je po poročilih, ki jih je prejel, polkovnik bivše jugoslovanske vojske Trumbić, tedaj pod policijskim nadzorstvom v Novem Sadu, pripravljen skupno s še enim oficirjem jugoslovanske vojske obiskati Mihajloviča, kakor je bilo zaželeno.

Maja 1943 je Trumbić v Popovićevem spremstvu prispel v Budim-

Pogajanja med Čehi in Slovaki za dopolnitev sporazuma

Praga, 18. junija. Na sestanku Ljudske fronte Čehov in Slovačkov so razpravljali o medsebojnih odnosih med Česko, Moravsko, Slezijo in Slovaško. Predloženihi je bilo več predlogov za dopolnitev prvotnega sporazuma med Čehi in Slovaki.

Na sestanku je bil navzoč tudi načelnik Narodnega sveta Slovaške in slovaške dem. stranke Letrih.

Predsednik Letrih se bo po sestanku vrnil na Slovaško, da poroča o predlogih slovaškemu narodnemu svetu.

Vrnitev Čehov v domovino

Praga, 15. junija. Potomci Čehov, ki so pred stoletji zapustili svojo rodno domovino, da bi se izognili verskemu preganjanju, se vračajo sedaj v domovino. So to potomci evangeličanskih emigrantov, ki so leta 1621. po bitki na Beli gori pobežili in se nastanili v Pruski Sleziji, na Poljskem in v volinjski pokrajini Ukrajine. Sedaj so se mnogi vrnili, za njimi pa bodo prišli še drugi, da pomagajo pri naseljevanju

predelov, kjer so bili nastanjeni preseljeni Nemci.

Včeraj je predsednik dr. Beneš sprejel predstavnike Čehov s protestantskim duhovnikom na čelu, ki je v svojem govoru poudaril, da so Čehi ohranili ljubezen do svoje domovine in materinskega jezika. Izrazil je njihovo vero v boljšo bodočnost českoslovaškega ljudstva. Poudaril je, da so mnogi Čehi, ki se sedaj vračajo, sodelovali v borbi za osvoboditev in da nameravajo delati na moralnem in materialnem razvoju českega naroda.

V svojem govoru je dr. Beneš izrazil veselje, da se vračajo v svojo domovino potomci Čehov, katerih pradedi so pred stoletji zapustili svoj rojstni kraj in je nato izjavil: »Bela gora ali drugi Muenchen se ne bosta nikoli več ponovila, vendar ne smemo misliti, da je vse gotovo in končano. Borba se nadaljuje. Fašizem in nacizem nista za vedno potolčena in premagana in potrebno bo nadaljevati borbo proti temu zlu.«

RADIO LJUBLJANA

SPORED ZA TOREK

6 Slovenske narodne pesmi poje Komorni zbor RL 6.15 Napoved časa, vesti in pregled sporeda. 6.30-8 Veselo na delo - pester spored na ploščah, vmes ob 7.15 napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda. 12.30 Besedila Rimski vodnjaki - plošče. 12.40 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda. 12.55 Kvartet RL igra lahko in plesno glasbo. 13.30 Napoved časa, pregled tiska, objave in pregled sporeda. 13.45 Vaški kvintet igra domače popevke, vmes poje Slovenski sindikalni kvintet. 14.30 Napoved časa in poročila. 14.45 Ruski tečaj Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s SZ (IV. lekcija). 15 Poizvedbe. 18 Vojaška oddaja: Vladimir Dedijer: Junjski dnevi in partizanih leta 1942. 18.20 Vokalni kvintet RL poje parizanske pesmi 18.30 Iz del nordijskih moljstrov - plošče. 19 Perotilo Komisije za ustavljanje vojnih zločinov: Dokumenti o ubijanju za časa italijanske okupacije III. del. 19.15 Sovjetski državni zbori pojo na piščah. 19.30 Jezikovni govori: O elektrotehnični terminologiji in še kaj. Vodi dr. M. Rupel. 19.45 Nekaj Liszovih skladb za klavir. 20 Večer Maksima Gorkega. (Prenos iz Drame). 22 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda. 22.15 Slovenske narodne in ponarodele na ploščah. 22.30-23 Plesni orkester RL pod vodstvom Bojana Adamica, igra moderno plesno glasbo.

PRODRAM

RADIOAPARATE najboljših svetovnih tovarn »Blaupunkt« »Telefunken« »Mitsuba« »Graetz« itd. prodaja »Nova Tehnika«, Zagreb. Zvonimirova ulica št. 11A. 12.199-5
KUHNJSKO OPRAVO, dobro ohranjeno, prodam za 4000 din. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.488-5
OSEBNI AVTO prodam ali zamenjam za dober motor ev. s priklopcem. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.491-5
TOVORNI AVTO, poldrugo tona, znamke »Stoda«, karoserija sezgana, hladnik in magnet poskodovana, gume dobre, je takoj napradaj. Ogled pri Francu Senekoviču, prevozniku, Zg. Sv. Kungota pri Mariboru. 13.522-5
SPALNICE IN KUHINJE ugodno prodam. Mizarstvo Viktor Trampus, Drajčeva S. Jerneva 19. 13.552-5
PISALNI STROJ ugodno napredaj. Aleksandrov 16, salon Ljubica. 13.570-5
MODISTINJE IN KROJACI! Prodajmo ogledalo 2.50x1. Ogled od 8.-12. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.617-5
FRASIČKE 8 tednov stare prodam. Podpeč 28, Presejce. 13.655-3
WERTHEIM, dobro ohranjeno železno dvo-krilno blagajno, prodam. Zor. Marja, Slov. Konjice. 13.689-5
AVTO, nosilnost 1000 kg, prodam. Vprasanja na področju »Slov. poroč.« v Mariboru pod »v odličnem stanju«. 13.521-5
ZLOZLJIVO POSTELO, bi služila tudi kot model prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.687-5
FIN SERVIS ZA 12 OSEB napredaj. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.690-5
MEHANIČARSKO STRUŽNICO, manjšo, novo, zelo precizno, na nožni ali motorni pogon, z jako bogatim priborom prodam. Naslov v upravi »Slov. poroč.« v Mariboru. 13.635-5
MOŠKO KOLO, brez plaščev prodam. Slomškova 4, pritl., levo. 13.650-5
RADIO 4evni in 115kg srednje odd. močne valne prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.645-3
GUMIŠT PLATO VOZ s 6 gumami za 26.000 din, elektromotor 7 obr/ev (velno) za krčno žago, dele za dva avta z motorji prodam ali zamenjam za poltovorni avto. Mizarstvo Kolaric, Zgoranje Radvanje, konec Reiserjeve ul. 13.534-5
MIZARSTVO KOLARIC, Zg. Radvanje, konec Reiserjeve ulice ima na zalogi: spalnice od 7000 naprej, kuhinjsko opremo od 6000, furnirano spalnico za 36.000 dinarjev. Pri takojšnjem plačilu popusti! 13.533-5
ELEKTROMOTOR 7.50 ks, 3000 obratov prodam ali zamenjam za elektromotor za 4-5 ks. Franc Grm, Cerknica 22, pošta št. 11. 13.627-5
MODERNO SPALNICO, furnir, prodam. Komenskoga 241., desno. 13.762-5

FILMSKO PODJETJE FLEJ - DIREKCIJA ZA SLOVENIJO

sporoča vsem množičnim organizacijam, da bodo za proslavo 10. obletnice smrti Maksima Gorkega v kinu »Union« danes predstave sovjetskega filma

Mladost Maksima Gorkega

neprekinjeno od 15. do 22. ure

ob enotni vstopnini po 7 din, za mladino po 5 din

PODPISANEM ZAVODU JE NUJNO POTREBNA

STRUŽNICA za železo

VELIKOSTI OD 2.50 DO 6 METROV.

PONUDBE S CENO POSLATI NA UPRAVO ZAVODA:

UPRAVA ZAVODA ZA PRISILNI RAD STARA GRADIŠKA

SPALNICO, moderno, orehovo politirano, prodaj Josip Goljar, Gerbičeva ulica 51. Trnovo. 13.708-5
MALO HLADILNO OMARO, stroj za sladoled, veliko zrcalo z mizico, bule z avse, cvetlična stojala, svetilke in razno prodam. Ogled popoldne. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.709-5
Z NAJVEČIM JAMSTVOM po najnižji ceni prodaj proizvajalca zadržaje preproge iz čiste volne in okusnih barvah. Na ogled v Zagrebu, Masarykova 11, telefon 23.331. Kakorkoli poškodovane perzijske preproge vam strokovnjakov pravi. 13.717-5
STEDILNIK v dobrem stanju prodam. Alojz Dekavčić, Betnajska ulica 181. Maribor. 13.631-5
PLETENO VRTNO GARNITURO, novo moško športno kolo, razne preproge, železno otroško posteljo, knjižno omaro, železno blagajno in razno pohištvo prodaj ABC Ljubljana Medvedova cesta 8, poleg Kolodvorna Šiška. 13.765-5
SIVALNI STROJ »Singer«, pogreznjiv, z okroglim colničkom, v dobrem stanju prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 13.625-5
MLADO LIŠIČKO prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poroč.«. 13.612-5
SPALNICA, orehova imitacija napredaj. Izve se pri pleskarju Saksi, Gospodstvska cesta 14, dvorišče. 13.580-5
VRTNO MIZO železokamentno in klop, močno, prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 13.528-5
10 GOSTILNIŠKIH VRTNIH MIZ, 30 stolov, nekaj sodov ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.701-5
PISALNI STROJ prodam. Ogled od 13. do 15. Gospodstvska 13, soba 97. 13.700-5
ZENSKO KOLO, dobro ohranjeno prodam. Zibertova 27, dvorišče. 13.702-5
ELEKTRICNO PEČ za ličanje raznih predmetov prodam. Sušteršič, Zibertova ulica 27. 13.703-5
KOMPRESOR ZA AVTOLICARJE prodam. Sušteršič, Zibertova 27. 13.704-5
MOŠKA OBLEKA, dobro ohranjena ugodno napredaj. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 13.707-5
RIBIŠKE PALICE, kompletne, prodam. Ogled samo popoldne. Idrijska 3. 13.710-5
DINAMO 6 voltno, 50 amp. prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.711-5

PASTELNE KREDE, več slik, čopičev prodam. Strmi pot 3, pritličje. 13.741-5
SIROK POROČNI PRSTAN prodam. Strmi pot 3, pritličje. 13.742-5
KOLO, žensko, dobro ohranjeno prodam. Jakovac, Cegnarjeva 4. 13.743-5
PLASCA IN ZRACNICI za kolo, popolnoma nove, predvojn, prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poroč.«. 13.744-5
OGLEDALO, okvirjeno, brušeno steklo, velikost stekla 69x122 prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.746-5
FILM 16 mm 30 m Uni Pan prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.747-5
SIVALNI STROJ, v zelo dobrem stanju, poceni prodam. Celovška cesta 107, pritličje, levo. 13.753-5
SOBNO KREDENO IN MIZO, primerno za gostilno, prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 13.754-5
ZENSKO KOLO ugodno napredaj. Pred skofijo 151., levo. 13.757-5
PREPROGO IN DVA PREDPOSTELJNIKA, garnitura za spalnico, skoraj novo prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poročevalca«. 13.759-5
4 MESECE STAREGA PRASICA za rejo prodam. Franc Marolt, Vodnikova cesta 101. 13.760-5
NOVO NERABLJENO SPALNICO poceni prodam. Prašnikar Jože, Tavčerjeva ulica št. 4. 13.576-5
SIRKOVE METLE IN ŠETKE ZA RIBANJE prodajamo. Brača Stakić, Zemun, Bežanijska ulica 42. 13.720-5
PARNI KOTEL z motorjem 5 ks., v dobrem stanju prodam. Pavel Dvornik, Lokar 8, Zagorje ob Savi. 13.725-5
SMARTNO v Tuinju. 13.722-5
ZELEZNO EMAJLIANO KOPALNO KAD, dobro ohranjeno, zelo primerno za kopalno prodam za 2300 din. Ponudbe poslati na naslov: Makso Kalan, Dol. Karteljevo 25, pri Mirni peči. 13.724-5
RADIOAPARAT, 3evni »Union«, v odličnem stanju prodam. Pavel Dvornik, Lokar 8, Zagorje ob Savi. 13.725-5
LOVSKI DALJNOGLEDEK za risanico, prvovrsten ter dvocelov 16 kal. za črni smodnik prodam. Sever, Celje, Cankarjeva 13. 13.727-5
NOV ELEKTROMOTOR 8 ks., za poton napredaj. Franc Volk, Velenje. 13.728-5
IZRUVAČ ZA KROMPIR (Kartoffelbrecher) Lanz LK 20 ugodno prodam. Naslov v odd. »Slov. poroč.« v Celju. 13.729-5
ELEKTROMOTOR IN RADICOMATERIAL, vsake vrste prodam. Fras Kamilo, Galeva ulica 9, vrata 4. 13.732-5
BIRMANSKA OBLEKA, deška, temno, odra z dolgimi hlačami za 10 let starega napredaj. Trnava: Friskovec 81. 13.733-5
NOV PLSNIŠKI STEDILNIK s 4 plameni in novo žensko kolo prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.734-5
12 kg OVČJE VOLNE ZA PREJO napredaj. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.736-5
ZENSKI PLAŠČ, zavese in omare prodam. Tabor 21. 13.739-5
RADIO Telefunken »Smargel« prodam. Poljanski nasp 56, levo. 13.740-5

KUPIM

KUPUJEM IN NAJVIŠJE PLAČAM: vsakovrstne pisane, računske, pletilne in druge stroje. Diesel Saugas, bencinske in elektromotorje, skobelnice, amari, čanke, orodje, blagajne, MOSTNE IN DRUGE TEHNIČNE ter vse boljše stvari. Ponudbe s cenami na »STARINA« No. 8, vakič, Zagreb, Vlakša 101. Telefon št. 24.589. 13.931-6
PORDOV AVTO tipa A, tudi v slabem stanju ali brez gum kupim. Posredovalcu dam nagrado. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca«. 13.420-6
HLADILNIK (frigidair) kupim. Ponudbe: Franc Virnik, Gospodstvska 16. 13.571-6
KUPIM TRGOVINO, z mešanim blagom ali buffet v Mariboru, po možnosti v središču, Naslov v upravi »Slov. poroč.« v Mariboru. 13.630-6
PET VINSKIH TRANSPORTNIH SODOV po 1000 litrov, kupim takoj. Naslov pustite v ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »S«-di. 13.633-6
V KOMISIJSKO PRODAJO SPREJMEM vsakovrstna samo do dobro ohranjena oblačila. Josip Rojina, Ljubljana, Aleksandrova št. 3. S.P. 90.6
KAVČ kupim, Hromec, Sneberje, Ljubljana. 13.608-6
AVTOPLAŠČ Z ZRACNICO 550x18 kupim. Stanko Rizman, Svetinje, pošta Ivanj-kovci. 13.620-6
DENTISTI TEHNIKI! Kupim »Winkel-stück« in »Handstück«, Naslov v ogl. oddelku »Slov. poroč.«. 13.761-8
KUPIMO 3.90x3.40 m LINOLEJA. Prosimo Vase ponudbe pod značko »Linoleje« na ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.766-6
ELEKTRICNI ŠTEVEČ 220 voltni kupim. M. Dukič, Albanska 39. 13.748-6
ŠPORTNI VOZIČEK za punčko kupim. Prodaj otroški športni voziček, Meta Kristan, Aleksandrova 41V. 13.751-6
DOBER UČBENIK ANGLEŠKEGA JEZIKA v nemščini ali srbohrvaščini kupim. Ponudbe na Slov. knjižni zavod v Kamniku. 13.723-6
MOŠKO KOLO, novo ali dobro ohranjeno kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poroč.« pod »Bianchi« ali »Vespa«. 13.737-6

Mali oglasi

JAVNA BORZA DELA LJUBLJANA

Ima na razpolago sledeča prosta mesta: Pri obnovi naše živinoreje so nam potrebni 3 hlapci, ki imajo veselje do kmeč. kega dela in živali. Za napravo opreme in lesnih izdelkov potrebujemo 2 sodarja in 1 modelnega mizarja z daljšo prakso. Inšpektorat šipadovih železnic v Bihaču potrebuje 10 strojninarjev, 5 železostugarjev, 2 klučna tehnika in 1 strojna inženirja. Vse nadaljnje informacije daje javna borza dela v Bihaču.

SLUŽBO IŠČEJO

POSTREZNICA išče zaposlitve, zna tudi kuhati. Naslov v Jav. borzi dela. 13.749-1

SLUŽBO DOBE

KAMNOSESKO PODJETJE, Razlagova ulica 7, Celje, sprejme pet kamnoseških pomočnikov za naravnih in umetnih kamnen. Nastop takoj. 13.588-2
GOSPODINSKO POMOČNICO k tričlanski družini brez otrok v Trzinu iscem. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Naslov v Javni borzi dela. 13.647-2
PET SODARJEV sprejme takoj Pivovarna »UNION« v Ljubljani. Ponudbe preko Javne borze dela na pivovarno »UNION«. 13.698-2

VAJENCI

SPREJMEM UČENKO za trgovino v Trzinu nudim vso oskrbo. Naslov v Javni borzi dela. 13.648-3

ZASLUŽEK

POPRAVLJAM ZENSKO PLAŠČE, krila, jopice in otroške plaščke, krpam otroške, ženske in moške nogavice. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.646-4
VZAMEM TAKOJ DEKLE v vso oskrbo. Streljska ulica 7. 13.579-4
PRIPRAVLJAM ZA MATURO IN PRIVATNE IZPITE, Vrhovčeva 12, pritličje, levo, Tabor. 13.763-4
STROJEPISNO PREPIŠOVANJE prevzema na dom. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Strojepis« na doma. 13.767-4

SLUŽBO DOBE

KAMNOSESKO PODJETJE, Razlagova ulica 7, Celje, sprejme pet kamnoseških pomočnikov za naravnih in umetnih kamnen. Nastop takoj. 13.588-2

VAJENCI

SPREJMEM UČENKO za trgovino v Trzinu nudim vso oskrbo. Naslov v Javni borzi dela. 13.648-3

ZASLUŽEK

POPRAVLJAM ZENSKO PLAŠČE, krila, jopice in otroške plaščke, krpam otroške, ženske in moške nogavice. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.646-4

VAJENCI

SPREJMEM UČENKO za trgovino v Trzinu nudim vso oskrbo. Naslov v Javni borzi dela. 13.648-3

ZASLUŽEK

POPRAVLJAM ZENSKO PLAŠČE, krila, jopice in otroške plaščke, krpam otroške, ženske in moške nogavice. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.646-4

VAJENCI

SPREJMEM UČENKO za trgovino v Trzinu nudim vso oskrbo. Naslov v Javni borzi dela. 13.648-3

ZASLUŽEK

POPRAVLJAM ZENSKO PLAŠČE, krila, jopice in otroške plaščke, krpam otroške, ženske in moške nogavice. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.«. 13.646-4

VAJENCI

SPREJMEM UČENKO za trgovino v Trzinu nudim vso oskrbo. Naslov v Javni borzi dela. 13.648-3

+
Bridka usoda mi je vzela 18. junija 1943 mojega nepozabnega sina

AVGUSTA KASTELICA-Stavanja

partizana, bolničarja pri Sercejevci brigadi

Ljubljana, 18. junija 1946.

Neutolažena mati MARIJA in družine: KOVIČ, STAVANJA, KVICIČ

+
Po težki in mučni bolezni nas je za vedno zapustila naša draga teta

Stele Marijana

hišna posestnica

Pogreb bo v sredo 19. t. m. ob 17. z Zal, kapele sv. Frančiška, k Sv. Križu, kjer je položimo v rodbinsko grobnico.

Ljubljana, 17. junija 1946.

Zalujoči: NEČARINI in NEČAK z ostalim sorodstvom

†
Javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da nas je za vedno zapustil v soboto 15. t. m. ob 21. zvečer naš dragi soprog, oče, stari oče, brat, stric in svak

PAVEL TANKO TRGOVEC

Pogreb dragega pokojnika je bil v ponedeljek 17. junija 1946 ob 17. z Zal, kapele sv. Nikolaja, na pokopališču k Sv. Križu.

Vsem darovalcem vencev in cvetja kakor za polnoštevilno sprejstvo pokojnika k večnemu počitku se najpriscrnejše zahvaljujemo. Posebna zahvala tov. dr. Miranu Malu za njegov požrtvovalni trud zdravljenja in častiti duhovščini.

Slovesna sv. maša za dušnico se bo brala v stolnici 19. junija 1946 ob 7. zjutraj.

Ljubljana, Trst, Gorca, 15. junija 1946.

Zalujoči: EMA, soproga; PAVEL, ZVONKO, EMIL, sinovi; vnučki - in ostalo sorodstvo

+
V neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je danes 16. junija 1946 ob 24.15 uri po kratki in težki bolezni, previdena s sv. zakramenti, v 54. letu starosti, mirno v Gospodu zaspala naša nadvse ljubljena soproga, krušna mati, sestra in teta

Ljubljana, 16. junija 1946.

Zalujoči: RAFAEL, soprog; DRAGICA, rejenka; JAKOB, RUDI, JERNEJ, bratje; ANA, IVANA, sestre; nečaki in nečakinje - in ostalo sorodstvo

Marija Hojak roj. Učakar

Pogreb nepozabne pokojnice bo v torek 18. junija ob 15.30 iz hiše žalosti, Rodica št. 7, na farno pokopališče v Domžalah.

Rodica, 17. junija 1946.

Zalujoči: RAFAEL, soprog; DRAGICA, rejenka; JAKOB, RUDI, JERNEJ, bratje; ANA, IVANA, sestre; nečaki in nečakinje - in ostalo sorodstvo

Cankarjeva založba

OVEŠČA, DA SE JE PRESELILO

TAJNISTVO IN KNJIGOVODSTVO IZ DALMATINOVE UL. 10 v SELENBURGOVO ULICO ŠT. 3-I

Milan Kovač

V cvetu mladosti, star 19 let, se je smrtno onesrečil dne 16. junija 1946 na Veliki planini. - Pogreb nepozabnega bo v torek 18. junija iz hiše žalosti Podgorica št. 66, na pokopališču k Sv. Jakobu ob Savi.

Podgorica, 16. junija 1946.

Zalujoči: ANDREJ, oče; IVANA, mati; ANDREJ, FRANCE, POLDE, IVAN, SLAVKO, NESTO, bratje; IVANKA, ANGELA, MILCI, FRANCKA, sestre in ostalo sorodstvo

JOŽE ISTENIČ

Počiva v gozdu, na kraju smrti, v Framu pri Mariboru.

Radeče pri Zidanem mostu, 16. junija 1946.

NELA ISTENIČ žena

Dr. Metod Mikuz:

Današnja pot po svetu

Še nekaj besed o Kodanji samem. V gledališču, ki je močnejša in lepa stavba, so nam kot slavnostno prireditelj uprizarili nekaj narodnih plesov in pravilčno pantomino z viličami, hudobno starko in nesrečno ljubenzijo. Sicer se na vse to prav nič ne razumem, vendar stvar ni bila bogve kaj posebnega in se je več prijatelj večer minister prosvete opravečeval, da ne morejo dati kaj prida. Promet po mestu je velik in se uravnava z lučmi kot v velemerstih, ljudje so disciplinirani in ni nesreč. Spet sem se spomnil Ljubljane in če bi šel njen promet v Kopenhagnu z njenim hruščen in trščem, bi moralo mesto neprestano graditi same bolnice. Isto je ponudi in policija nikakor ne dopušta nečloveškega razgrajanja in vpitja tako nežnih kot nenežnih spolov.

Danski ljudje so veliki, s plavni očmi, lepi, pravi Nordijci, prijazni in ustrezljivi. Ob 6. zvečer mesto popolnoma izumre, ljudje takrat sedijo k večerji. Mesto ponovno zaživi ob 8. zvečer, a vse je dostojno in pametno. Vse za naše goste, to je tudi

res in ti ali postrežejo nadvse počteno in solidno, ali pa te tudi odede. Cene so v glavnem iste kot na Švedskem, dolar je 4.60 kroane. Neverjetno ljubijo meščani vojaško godbo. Večkrat koraka po mestu ameriška ali angleška vojaška godba in za njo in pred njo se zlije močnejša reka meščanov, ki jo v koraku spremlja in se drže resno, kot bi šlo za zelo važne stvari.

Dežuje skoro vsak drugi dan. Zato na deželi, ki smo jo v nedeljo veliko prevozili, uspešno raste na polju, in gozdovi, ki jih ni tako malo, so pravkar začeli brsteti.

4. Kodanja-Pariz-Beograd

Ze takoj drugi dan, odkar smo prišli v Kodanjo, smo mislili na naš povratek, ki je bil možen samo z avionom, a ti so redno vsi razpadali že vsaj za mesec dni naprej. Najenostavnejše bi seveda bilo, če bi se mogli preko Malmöja vrniti v Prago, a to je bilo popolnoma izključeno. Poizkušali smo leteti na vse kraje, celo v London, le da bi mogli z otoka in dobiti zvezo s Prago, a vse je bilo zasedeno. Poizku-

šali smo belgijsko zvezo na Bruxelles, kupili že karte (vsaka 340 kron), a belgijskega aviona družbe Sabena kratko in malo v Kopenhagen ni bilo. Nismo odnehali in hodili smo iskati svojo stečo na letališče. Po večdnevni neuspelih in slučajni prijaznosti uradnika na letališču smo le izvedeli, da je lepa zveza s Parizom, odkoder bi imeli možnost, če ne drugače, z vlakom do Prage. Nič nismo pomišljali in 2. maja smo sedli v lep danski Douglas, Zopet nismo imeli sreče, nad Kielom in Hamburgom, preko katerih smo leteli, je ležala gosta megla, ki se je razmeknila šele nad Renom, in tako smo si lahko dobro ogledali to zgodovinsko reko. Od tod je bilo vreme boljše, dobro smo videli deželo Petra Bruegla, kjer so bila lepo obdelana polja, pa tudi že pomlad. Veliki kanali vežejo to deželo. Priznati pamoran, da sem si jo predstavljaval veselojšo. Nekaka tesnoba se mi je zdelo, da lež na vsem tem svetom in dejansko tudi leži. Preko Charleroja smo zavozili nad Francijo, preleteli Sommo in se okrog 2. popoldne spuštali na Le Bourgetu. Na svoje veliko veselje smo opazili troje jugoslovanskih avionov, ki so stali poleg močnih sovjetskih Douglasov. Kmalu zatem smo že stisnili roke tovarišu

Kardelju, Simiću, Džilasu, Leontiću, Kosanoviću, Beberlju in drugim, naši delegaciji na konferenci v Parizu. Spet smo se počutili doma sredji znanih obrazov in najboljših ljudi.

Postanek v Parizu smo dobro izrabili. Ogledali smo si slavne kraje, predvsem je bil zanimiv Louvre. Ni namreč še vspostavljen v prvotno stanje in je iz del najslavnejših mojstrov v šestih dvanajsetih prirejena nekaka razstava. Jasno, da ne manjka tje Mona Lisa in El Grecco Križanje. Poznavalci Pariza sodijo, da je nekdanjenmi, a bi si upal teme ugovarjat. Vidi človek pač take stvari, ki so še daleč kot samo ena tretjina, ki manjka še nekdanji francoski prestolici. Zajela nas je naravnost blazna druginja in seveda tudi črna borza.

Tiste dni so se v Parizu dogajale velike stvari. Tovariši Kardelj je jano in odločno prebral pred vsem svetom naše poštene zahteve pa tudi neodnhajljivo voljo do uresničenja naših zahtev. Svet se je o vsem tem razpisal na dolgo in široko in človek je mogel videti, koliko je še prav za prav zelo cenene neupravičene zlobe na svetu, pa tudi poštenosti in iskrenega prijateljstva. V duhu je človek gledal naše Primorje, Istro, Gorico in Trst, vse dobre in poštene

ljudi teh krajev, in primerjal vse to z ljudmi, ki so hoteli vzeti naše svete stvari in jih ogledovati približno kot anatom mrtvo in zato brezpozno membo tala. A sredi tega hudega je vstal Molotov in branil naše kraje, naše ljudi, našo veliko jugoslovansko ljubezen in postajalo je lažje iz dneva v dan. Ni se oddahnila samo Jugoslavija, temveč ves pošten svet. Močna je naša prijateljca Sovjetska zveza. Tovariši in prijatelji se potaže v stiški in nesreči. Zelo vse naše pričakovanje o Primorski, Istri, Gorici in Trstu ni, ne bo in ne more biti prazno. Na vse močnega načine so poizkušali diplomati, a Molotov je kratko in jasno odgovorjal: Njet, njet, njet! In jih obenem učil zgodovine, logične in človeške misli.

Odhajali smo domov, z nami je odšel tudi zunanji minister Simić in dobili smo enega od domačih avionov. Vesel je bil človek na letališču naših domačih letalcev, mladih oficirjev in Podoficirjev, ki so se z velikim ljubenzijo sukali okrog letala. Njegova notranjost sicer ni luksuzno urejena, a vse, kar je, je naše, domače, in priznati moram, da se v nobenem letalu nisem čutil varnejša. Tovariši Gregorič je odletel že dan poprej v Prago, da se odpelje v Zagreb z avtomobilom.

Leteli smo odlično, dokler nisemo prišli v območje Alp. Tu se je pričelo »obacanje«, kot so dejali piloti, ki so se snejali. Lahko smo kadili, ker je bilo povsod prepovedano, brašno pa smo pozabili v Parizu. Prišlo nam bi precej praj, leteli smo namreč visoko in ker avion ni bil kurjen, je bilo pošteno mraz. Veter nas je nekoliko zanesel, a fantje so kmalu našli Donavo, kateri smo potem v glavnem sedili do Linca. Tu smo jo preleteli, se nekoliko obrnili proti jugu, nato pa vzeli smer k Drajnskem Novem mestu. Ze poprej so nam povedali piloti, da bomo morali pristati, ker je radi močnega nesprotnega vetra pošel bencin. (Torej zopet bencin!) Z visine preko 3000 m smo v dobri minuti pristali v Dunajskem Novem mestu in mislil sem, da nam bodo popokali bobniči v usseh. Dobili smo bencin in se takoj dvign